

www.e-rara.ch

**Praeciosa ac nobilissima artis chymiae collectanea de occultissimo ac
praeciosissimo philosophorum lapide**

Lacinius, Janus

Norimbergae, MDLIV [1554]

ETH-Bibliothek Zürich

Shelf Mark: Rar 8230

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-34347>

Liber tertius.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

IANI LACINII

COLLECTANEORVM CHYMICORVM, LIBER TERTIVS.

Quæ sit materia lapidis.

CAP. I.

Secundum sententiam quam ponit Gesber, pollens ingenio mirabili et subtili, in Summa sua, tractatu de essentia, & procreatione metallorum, dicimus, quod cum metalla materialiter composita sint ex Sulphure & Mercurio, quamvis Sulphur sit loco agentis potius quam loco materiae, tunc ex eorum diuersitate adinuicem in eorum commixtione & digestionem, diuersitates plurimas contingere necesse est. Hæc autem diuersitas potius est ex parte Sulphuris, quam Mercurij, quia reperitur album, liuidum, rubrum, croceum, uiride, nigrum. Omne autem argentum uiuum, omni argento uiuo est simile, quantum est de se, quia semper est album, lucidum, liquidum, non adhærens tangenti, grauissimum. Nunquam enim repertum est argentum uiuum alterius coloris, uel conditionis. Si autem metalla reciperent diuersitatem in substantia, & colore, ratione Mercurij in suis mineris, tunc hanc eandem diuersitatem in argento uiuo uulgari quoque fecisset, sicut in Sulphure uulgi, hoc autem nusquam uisum est, quia si aliqua terreitas liuida aut nigra in ipso reperiatur, contingit ex admixtione alicuius substantiæ plumbeæ, aut sibi similis, propterea Sophisticæ quidam argentum uiuum fraudantes, decimam partem ei admiscunt,

admiscunt, quod per ablutiones & expressiones acres, ablu-
 tur & separatur. Potest autem Sulphur cum sit proprium
 coagulum argenti uiui, esse diuersi coloris, & fixum uel uo-
 latile, parum uel multum, aut æquale. Sed argentum uiuum
 cum semper sit album & albedo sit elementum & fundamen-
 tum omnium colorum, in quo omnes uariantur colores,
 ideo argentum uiuum recipit à Sulphure omnem diuersita-
 tem colorum. Et ex hoc omne metallum diuerso colore co-
 loratur, & generantur alia diuersa, ut est, Marchasita, Mag-
 nesia, Anthimonium, & Tutia. Potest similiter argentum ui-
 uum fixum esse, uel uolatile, parum uel multum aut æquale.
 Similiter etiam ex parte mineræ, potest omnis diuersitas
 esse, quia munda uel immunda siue corrupta, & caloris exas-
 perantis uel temperati secundum magis & minus. Ex his
 ergo arguimus unumquodque metallorum secundum adhæ-
 rentiam Sulphuris exterioris & argenti uiui ad ipsum, facili-
 lem uel difficilem participare parum aut multum de utriusque
 illorum substantia, à solo unius ipsorum, quia nihil aliud ad-
 hæret metallis nisi Sulphur & Mercurius, quæ sunt ex ipsis,
 cum sint eiusdem naturæ, nisi forte laboriosè ualde. Dico autem
 tem adhærentiam, quæ est per mixtionem, propter conueni-
 nentiam in subiecto, quia omnis mixtio sit ratione similitudi-
 dinis (iuxta illud: Simile simili gaudet) quæ acquiritur in
 digestionem à natura, quamuis prius fuerint diuersa, propter
 rea metallum cum metallo, & uitrum cum uitro, & sibi simili-
 bus miscuntur, hoc autem non cum alio nisi forte laboriosè.
 Secundum hunc ergo gradum iudicandum est in metallis,
 per eorum cum eis adinuicem mixtionem, de hoc esse plus
 uel minus, uel unum solum secundum sensum, cum illa duo
 sint principia metallorum. Sunt enim hæc perfecta principia,
 ex quibus

ex quibus sunt hæc, ut dicit Philosophus quarto Methaphisicæ. Vnde idem quarto Metheororum in fine, capitulo de corporibus mineralibus dicit sic: Et ideo miscetur argentum uiuum cum istis corporibus, quia est de illorum substantia &c. Et reticuit de sulphure, quia non sic uidetur de illorum substantia esse.

Quod sulphur fixum tardat fusionem metallorum.

Cap. II.

Satis manifeste ex eo probari potest sulphur fixum, esse causam difficilis liquefactionis metallorū, aut etiam nullius. Quia cum uolumus facere Sulphur fixū, necesse est illud antea calcinare, & cum calcinatum est, nullā plane dat fusionem. Propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiui, difficilis aut nulla plane reperitur fusio, uel liquefactio. Quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiui, sed quasi æquatur, ideo solum tardat fusionem illius, ita quod difficile lique scat. Sed quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiui, & illud inquinat, impedit fusionem ferri, ideo ferrum non funditur, ergo ubicūq; ponatur, illā de se impedit. Sulphur aut non fixum accelerat fusionem, cuius signum est, quia Arsenicum quod est de natura Sulphuris, ferrum ignitū fondit. Quod autem Arsenicum sit de natura sulphuris, dicit Geber & Chymistæ omnes, & experientia hoc quoq; demonstrat. Quia fossiores minerarū cum examinant argentiū uel æs ad ignem, ut ea purificent ab immunditijs, tunc ascendit fumus sulphureus citrinus in odore sulphuris, qui si colligatur seorsum, & in uale sublimationis ponatur, ascendit & adhæret

N

spondet

spondilibus uasis, in substantia realgaris. Et est omnino
 idem realgar cum eo, quod fit de auripigmento de sua mine-
 ra extracto, hanc experientiam manibus proprijs fecimus,
 & oculis nostris uidimus. Quia ergo in illis mineris inue-
 nitur sic substantia auripigmenti mixta, ideo iudicamus ip-
 sum ex hoc, & odore, & sui substantia habere materiam
 sulphuris. Et ex prædictis iudicamus in ære esse utrumq;
 sulphur, quia funditur, sed cum difficultate. Similiter dicte-
 mus, quod sulphur fixum est causa duricie metallorum, sicut
 patet in ære, & ferro, & est etiam causa fixationis eorundem,
 ut patet in eisdem, & etiam causa ignitionis, ut quoq; in eis
 patet. Sed sulphur non fixum, est causa fusionis sine ignitio-
 ne, & causa molliciei, & causa uolandi ab igne, sicut patet in
 Saturno & Ioue. Argentum autem uiuum, siue fixum, siue
 non fixum, est causa metallicæ fusionis &c. & causa ignitio-
 nis cum liquefactione, ut patet in ære, auro, & argento. Fune-
 deretur etiam ferrum ratione sui argenti uiui fixi, quod ha-
 bet, sed sulphur fixum, quod in eo continetur nimium su-
 perat, & impedit. Non fixum autem est causa molliciei &
 uolatilitalis ab igne, & fusionis sine ignitione, sicut ante di-
 ctum est de Saturno & Ioue. Ista enim ambo corpora semel
 digesta sunt, & per coagulationem, modicum remota à na-
 tura argenti uiui. Ex quibus patet, quod quæcunq; corpora
 tarde funduntur, cito coagulantur, & è conuerso, quæ cito
 funduntur, tarde coagulantur.

De facili & difficili adhaerentia sulphuris & argenti uiui.

Cap. III.

DE adhaerentia uero ipsorum ad metalla iudicamus esse
 per sensum, sulphur enim facile adhæret ferro, & arti
 combu

comburendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adurentis, id est, non fixi sibi commixtas, quæ per artificium facile separantur. Plumbo autem commiscetur facile, quia multas habet partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile, propter multitudinem Mercurij superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed auro nullo modo adhæret nec ingreditur ipsum, quia non conueniunt, sed sunt naturæ diuersæ. Sed argentum uiuum facillime cum auro commiscetur, propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum uero stanno, & plumbo, & hoc propter argentum uiuum indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur, imo quasi facilius adhæret eis propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum, propter nimium sulphur eius, ultimo autem ferrum, imo ferro non nisi per artificium adhærebit. Et iterum adhæret plumbo magis, propter indigestionem, quam propter quantitatis argenti uiui multitudinem. Habet enim Saturnus multum de Sulphure, sicut in sui resolutione patet per fumum. Stanno autem propter utrumque adhæret, scilicet propter indigestionem, & propter multitudinē argenti uiui. Sed argento propter multitudinē argenti uiui bene digesti, & sui perfectionem. Aeri autē difficulter propter multitudinem sui sulphuris sordidi & fixi, & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem, propter paucitatem argenti uiui, & magnam copiam sulphuris fixi, & sordidi & terrei. Ideo terra (dico terra de minera lapidum) conglutinat duo ferra candentia per maleationem propter similitudinē. Sed auro secundum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti uiui,

COLLECTANEA

uiui, quæ est in ipso, & sui ultimam perfectionem & complementum intentum à natura, immò ipsum totum est argentum uiuum absq; sulphure extrinseco.

Ex habitis igitur expresse colligere potes, quod argentum uiuum fixum subtile, est totalis causa perfectionis, & ipsum non fixum est diminuens à perfectione, & diminutum. Sulphur autem siue fixum siue uolatile, corruptionis est causa, & imperfectionis, dum remanet in metallo. Ergo hunc uenerabilem lapidem ex solo argento uiuo sine alicuius sulphuris extrinseci commixtione colligere necesse est. Substantia enim auri hoc ad sensum indicat, quod nihil in mundo inuentum est amabilius, & similius, & mixtibilius, & unibilius ei, quàm ipsum tam absq; conflatione, quàm cum conflatione. Propterea dicit Geber capitulo de Natura argenti uiui, quod absq; illo, nullum metallum deaurari potest. Sulphur autem in his omnibus penitus ab auro est dissimile. Veridicè ergo patet, quanta conformitas, quanta similitudo, & quanta idenditas sit argenti uiui, ad unumquodq; metallorum, & è conuerso. Et si quis negat hoc, indiget sensu uisus, quemadmodum qui negat niuem esse albam. Cum ergo per ingressum & commixtionem huius lapidis cum metallis in conflatione, debeant metalla in aurum perfici, expresse patet solum argentum uiuum esse perfectiuū huius operis, sine alicuius sulphuris, uel alterius rei commixtione. Propterea dixit Geber capitulo de productione auri: Quæcunq; igitur alterare uolueris ad illius exemplū altera. Vnde Rhasis in 70. præceptis, scilicet in libro utilitatis dixit: Mercurius est radix omnis rei, & ipse solus est præparandus, & erit ex eo tinctura bona, & imprestio uehemens, & fortitudo. Et Alphidius: Attende fili mi quod

quod omne sapientum opus, & Philosophorum in solo consistit argento uiuo. Et Geber in capitulo de procreatione Veneris: Studeas igitur in omnibus operibus tuis, argentum uiuum in commixtione superare, & si ex solo argento uiuo perficere poteris, pretiosissimæ artis indagator eris, & eius perfectionis, quæ naturæ uincit opus. Mundare enim intime poteris, ad quod natura non peruenit, &c. Ideo capitulo de principijs magisterij dicit, Consideratio autem rei, quæ ultimo perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui, & est medicina, quæ ex illius materia sumpsit originem, & ex illa creata est, &c. Item capitulo de quinque differentijs perfectionis. Per hoc igitur patet, ex quibus medicina nostra eliciatur. Nam per ea elicitur, quæ maxime corporibus adiunguntur, & amicabiliter eisdem in profundo adhærent alterantia. Ideoque cum in rebus cæteris exquirendis, non inuenimus inuentione nostra, rem aliam magis quam argentum uiuum naturis corporum amicari, per hoc opus nostrum in illo impendentes, reperimus, ipsum alterabilem ueram esse medicinam in complemento, cum alteratione uera, & non peculiosa modice, &c. Idem sermone uniuersali de medicinis secundi ordinis. Probauimus namque in nostris sermonibus, Sulphur cuiuscunque generis perfectionis esse corruptiuum, Argentum quippe uiuum perfectiuum est in operibus naturæ completis regiminibus. Igitur naturam imitantes in quibus est possibile nos sequi, operibus. Et argentum similiter in hoc magisterio, uiuum assumimus, in cuiusque perfectionis medicina, Lunari scilicet & Solari, &c. Item in capitulo de procreatione Martis dicit: Laudetur igitur benedictus & gloriosus Deus altissimus, qui creauit illud, id est argentum uiuum, deditque ei

COLLECTANEA

substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ullam ex rebus in natura possidere, ut in ipsa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quod in illo propius qua potentia inuenimus. Ipsum enim est quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed amicabiliter in eo quiescit, gaudens eo, &c. Et idem hoc uoluit capitule de coagulatione Mercurij, per præcipitationem. Et quod quamuis ibi dicat, quod hæc medicina elicitor de corporibus metallicis, cum suo sulphure uel arsenico præparatis, & ex alijs solis, similiter, sulphure & arsenico. Dicimus quod nullum est, sed ipsius uerba ibi & alibi similia, iuxta sonum literæ non intelligi debent, quia ibi latet anguis in herba. Vnde dicit ipse capitulo ubi concludit: Et eam similiter occultauimus ubi magis aperte loquuti fuimus, non tamen sub ænigmate, sed sub plana sermonis serie, &c. Et dicit Morienes; Quod si fuimus albus non esset, nullatenus aurum purum Chymia fieri possit. Item Hermes, Plato, Senior & Alexander. & quilibet Philosophus in hac arte peritus, hoc uelle uidetur. Et sensus & uisus, propter eius ultimam amicitiam in mixtione & inuicem unionem hoc credere nos inducit. Ex quibus satis cognoscitur quod hic lapis unus omnia metalla perficere, & ad unum medium reducere possit, scilicet dura mollificare, & mollia indurare, &c.

*Instantia, An sulphur sit pars materialis auri &
lapidis Philosophorum.*

CAP. IIII.

Sed dices, ex uerbis tuis sequi uidetur, quod sulphur possit esse pars materialis auri, & lapidis Philosophorum, cum

cum argento uiuo, quod negasti. Nam sulphur mutatur & miscetur facile cum argento uiuo. Ergo uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem, et similitudinem cum eo. Si igitur argentum uiuum probatur esse materia auri, & lapidis Philosophorum, quia super omnia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione, Ergo similiter & sulphur cum habeat magnam conformitatem cum argento uiuo in mixtione, erit pars materialis auri & lapidis Philosophorum, præsertim cum sulphur sit, sicut suum coagulum proprium, ut dicit Philosophus quarto Metheororum. Et proprium quidem argenti uiui est, quod coaguletur ex uapore sulphuris, & fortassis hoc modo gelatur, ut plumbum, &c. Si quis ergo uoluerit coagulare argentum uiuum, ut faciat aurum aut lapidem, oportet quod hoc faciat cum sulphure. Ergo sicut mixtione sulphuris coagulat argentum uiuum, ita ex eius ablatione reddetur currens & fluxibile, ut prius. Ergo absque commixtione sulphuris cum argento uiuo, & eius permanentia cum eo, non potest generari aurum nec lapis Philosophorum. Item cum aurum omne sit citrinum secundum magis & minus, & lapis Philosophorum rubicundissimus, & tinctura auri datur à sulphure, ut uult Philosophus quarto Metheororum, & Geber & Rhasis, & omnis Chymista, ergo & Sulphur necessario erit pars materialis eius. Quoniam sulphur est tinctura, & colorat argentum uiuum, omni colore, quia argentum uiuum est album, & non est uisum alterius coloris, ergo eadem de causa, erit pars materialis lapidis Philosophorum. Et nos respondemus ut prius, scilicet quod solum argentum uiuum, est tota causa materialis, & tota substantia lapidis Philosophici. Sed est sciendum, quod
argentum

argentum uiuum in sui prima commixtione uel creatione,
 habet multas partes terreæ substantiæ, sulphureæ, albæ, in
 actu subtilissimæ, quæ sunt de substantia materiali ipsius, si-
 ne quibus substantia argenti uiui constare non potest, quæ
 ipsum naturaliter albo colore colorant, sed in magisterio
 ipsum albo colore albificant & rubificant sicut uolumus, re-
 gendo naturam ipsius. Quod autem argentum uiuum sic
 sit compositum, patet per Philosophum quarto Metheo-
 rorum, ostendentem compositionem eius, qui dicit: Argen-
 tum uiuum est aqua, quæ miscetur cum terra subtili nimis
 sulphurea, mixtione forti, donec non quiescat in superfi-
 cie plana, & hoc est ex siccitate magnâ terreæ quæ inest illi,
 & ideo non adhæret tangenti, est q; albedo illius ex claritate
 aquæ eius, & ex albedine illius terreæ subtilis, &c. Et hoc idem
 innuit Geber capitulo de natura Mercurij, Et propter hoc
 tale Sulphur, cum conueniat in generatione & communis-
 tate quadam cum Sulphure extrinseco, commiscetur cum
 argento uiuo, & ipsum coagulat, & est utrumq; Sulphur
 non fixum, & unumquodq; ipsorum coagulat & colorat ar-
 gentum uiuum. Sed cum argentum uiuum fuerit coagula-
 tum & fixatū, cum solo suo Sulphure intrinseco, & colorat
 tum suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tunc Sulphur
 extrinsecum non poterit de cætero in ipsum ingredi & com-
 misceri, quia dissimilia facta sunt, propterea non ingreditur
 in Solem. Non igitur poterit esse materia uel pars materiæ
 lapidis, nec ipsum tingens, sicut nec in auro minera. Ex quibus
 secretum maximum panditur in hac arte. scilicet quod
 argentum uiuum non coagulatur coagulatione, quæ fit per
 mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure extrinseco, sed
 cum solo suo sulphure intrinseco, ad perfectionem, cum ex-
 trinseco

trinfeco uero congelatur ad corruptionem. Quæcunq; igitur coagulant Mercurium, quocunq; modo sit coagulant per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum, & quæcunq; talia, quia non posset esse quod duæ diuersæ res in substantia una eundem effectum, & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquod unum idem commune eis. Dico autem coagulationem quæ est per mixtionem cum permanentia metallicæ fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant, siue mineralia, siue uegetabilia, siue animalia, sunt extranea, & aliter coagulant & colorant, quia non proprie sed communiter. Cum igitur sulphur extrinsecum, quamuis sit sicut generans, non possit esse materia, nec pars materiæ auri, ergo nec lapidis Philosophorum. Concludimus igitur, quod nec aliquid aliud de mundo, materia lapidis esse potest nisi solum argentum uiuum, propter quod solutio patet ad oculum. Oportet ergo quod per artificium quoddam occultissimum & diuinum, ex solo argento uiuo generemus argentum uerum mediante sulphuris actione extrinseci, sibi & naturæ mixti, & absq; illo sulphure coagulemus ipsum. Quoniam generans, non potest esse pars materialis generati. Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallicæ, & tenuissimæ ad modum ceræ, & fixæ, super ignis pugnam & asperitatem, & complebit omne metallum in aurum subito, sequendo naturam. Cum in se concludat omnes differentias perfectionis absq; diminutione & superfluitate, & conuertet omnia in unum medium, quod est aurum.

Probatio quod sulphur solum sit materia lapidis Philosophorum

& auri, secundum antiquos Philosophos & soluit.

Cap. V.

○

Amplius

Amplius idonee satis hæsitant aliqui transcurrentes libros Philosophorū in superficie scilicet. Nam uidetur quod magisterium hoc totum fiat ex sulphure, & in illo consistat. Dicit enim Rosinus ad Euthesiam, quod sulphur incombustibile, quod aduersus ignem pugnauit, est, quod querunt Philosophi. Et in fine libri eiusdem dicit: Certum igitur habeas quod nulla tinctura fit unquam, nisi per aquam sulphuris mundam. Idem in eodem dicit, quod color pretiosus Philosophorum exit de sulphure, & nunquam potest sulphur (quod naturaliter fugit in igne) postea fugere. Item Salomon filius Davidis: Prætulit enim Deus omnibus lapidibus sulphur, ideo apud nos prætulit ipsum, & apud ignaros uile est &c. Item Geber capitulo de natura sulphuris: Per Deum altissimum ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura &c. Item Brisus in turba Philosophorum: Aqua munda ex solo fit sulphure, non tamen ex uno solo sulphure, uerum ex pluribus rebus, quæ unum sulphur facta sunt. Item Anaxagoras in eodem: Scitote quod huius operis perfectio est aqua sulphuris. Item Pithagoras in eodem: Scitote quod nostra compositio nihil aliud est, quam aqua sulphuris, & sulphuris munda aqua, ex solo, est sulphure. Idem in eodem: Tota operis perfectio fit cum sulphur à sulphuribus continentur. Item, coque sulphur cum sulphure.

Ad hanc quæstionem ut supra respondemus, scilicet quod in solo argento uiuo sit tota perfectio, & quia ipsum habet in sua compositione partes sulphureas siccas, ipsum tingentes & colorantes, albedine actu, & rubedine in potentia, ideo hoc sulphur est ipsum persistens, & informans: Et quia non potest seipsum educere in esse, ideo natura commiscuit ei sul-

et sulphur extrinsecum, in suis mineris, ut ipsum decoquat,
& de potentia ad actum extrahat, & ars eodem modo ut natura operatur. Et quia humidum aqueum, & siccum terrenum sulphureum, penitus in ipso facta sunt unum & idem, per omnem modum, ideo aut cum tota sui substantia in igne permanet, aut cum tota substantia recedit, quia pars unius, non derelinquit partem alterius, secundum Gebrum. Vnde dicit Philosophus quarto Metheororum: Materia ductibilium est substantia aquea, mixta cum substantia terrea, mixtione forti, neque potest unum ab alio separari, & congelatur substantia illius aquea cum frigore, post actionem caloris, in ipsum, quæ est Optelis &c. Et hoc sulphur occultum fit manifestum in magisterio artis, cum maxima sapientia. Sic igitur argentum uiuum, quod secundum se totum ostendebat naturam argenti uiui in manifesto prius, quando cum hoc suo sulphure in fine magisterij coagulatum est, totum in manifesto ostendat naturam sulphuris, dicebatur merito sulphur. Et hoc est sulphur quod coagulat suum Mercurium, quod est ignotum uulgo, de quo dicit Senior: Satis fecerunt sapientes antiqui hominibus, quando dixerunt: SULPHVR NON STRVM NON est sulphur uulgi, quia sulphur uulgi comburit combustionem nigredinis, & corruptionis, & comburitur, sed sulphur sapientum comburit combustionem albedinis, & meliorationis &c. Et hoc sulphur albificat, & rubificat, & coagulat, & perficit argentum uiuum, in substantiam auri, secundum naturam. Hoc notandum est, quod cum omnis res composita, sit ex materia & forma, & res habeat esse, & denominationem à forma, ergo quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de Entitate,

O 2

ergo

COLLECTANEA

ergo etiam magis de uirtute, & operatione. Et cum forma sit in genere qualitatis primo, & per se (Non autem à quantitate nisi per accidens, quoniam quantitas tribuitur materiæ.) Cum ergo in magno quanto est parum de operatione, ergo parum de uirtute, ergo & parum de entitate, ergo & parum de forma. Et cum in paruo quanto, fuerit multum de operatione, ergo plurimum de uirtute, ergo & plurimum de entitate, ergo & plurimum de forma. Forma enim recipit extensionem subiecti in quo est, & diuisionem. Item dicitur in libro de causis, propositione decima septima, quod omnis uirtus unita, sit fortior quàm dispersa. Si ergo ita est, dicimus quod sulphur rubeum, luminosum, occultum in argento uiuo, cum sit forma auri, est tingens & transformans omne genus metallorum imperfectorum, in aurum uerissimum. Propter quod talis tinctura potius attribuitur qualitati sulphuris, scilicet formæ, quàm qualitati Mercurij, scilicet materiæ. Propterea eius rubedo trahit ad nigredinem, scilicet ad colorem hepatis, uel aloës, ut dicitur libro trium uerborum. Ideo quantitas magna sulphuris, non est tingens aurum, neque Elixir, sed illud modicum, quod est forma siue qualitas argenti uiui, in quo est. Cum ergo una pars illius informet & tingat mille partes cuiuslibet metalli, in Solem, secundum Philosophos, ergo oportet, quod habeat multum de uirtute, & si habet multum de uirtute, eo plus continet in se de Entitate, ergo & plurimum de forma. Et hoc bene ostendit color eius in sua materia, imò ueraciter loquendo, ipsum est pura forma auri, Ideo potest extendi eius operatio propter rubedinem in magna quantitate, cuiuslibet metallorum, & tingere ad citrinitatem auri uerissimam, in omni examine stantem.

Ratio

Ratio est, quia cum in illis sulphur rubeum sit idem omnino cum suo argento uiuo, & e conuerso, (quamuis argentum uiuum quandoq; dicatur materia, & sulphur suum forma,) & habet perficere metalla, oportet quod perficiat ea, in quatum habet naturam argenti uiui, & colorem, scilicet quod expolientur a sulphure extrinseco adueniente & corrumpe, & remaneant albe albedine argenti uiui, cum abstersione sui coloris primi, Ergo oportet quod in eodem momento, quo expoliantur, & fiunt alba, recipiant ab illo sulphure & rubedinem & citrinitatem auri, & formam, nisi enim expoliantur & dealbarentur non possent tingi & perfici. Hæc autem tinctura est sulphur sapientum a sulphure uulgi plane remotum. Quod autem tales colores diuersi, sic dari possunt, patet sic: Quia ex Saturno fit albissima Cassia, quæ sine alicuius rei alterius coniunctione uel admixtione, per solum ignem citrinatur, & in fine rubescit per suum intrinsecum sulphur, & dicitur Minium. Et ideo Rasis in lumine luminum dicit, quod hoc opus operi miniario assimilatur. Quia hic lapis cum germinat, habet tincturam suam totam in se ipso sicut minium, & hoc proprie est sulphur Philosophorum, & lapis eorum, & sulphur diuinum, & hoc est sulphur occultum, cum quo omnia deaurantur & decorantur. Hoc est umbra Solis, & coagulum argenti uiui, coagulans omne liquidum, & in suam naturam conuertens, Hic est qui cum uolantibus uolat, & cum quiescentibus quiescit, & omne quod est, propter suum robur ad se conuertit & uincit, & est aurum Philosophorum, quia omne cui iungitur conuertit in Solem. Hic est quaesitus a multis, & inuentus a paucis. Hic est, qui ab antiquis quinta essentia nuncupatur, & est sal ammoniacum & acetum Philosophorum, &

as, & corpus, & terra, quæ dicitur mater elementorum, ad quam conuertuntur omnia elementa, & hæc est arbor aurea, de cuius fructu qui comederit, non esuriat unquam. Hic est lapis omni pretio carens, qui absq; aliquibus sumptibus inuenitur, Hic est in igne nutritus & generatus, & in igne gaudet. Hic est qui omni nomine nominatur, & qui omni rei assimilatur in mundo, qui à Philosophis minor mundus dicitur. Quia sicut homo dicitur Minor mundus, quia in eo omnium rerum similitudo & participatio reperitur, ita hoc sulphur dicitur minor mundus, et hoc est sulphur, quod est perfectio & arcanum Philosophorum, quod non inuenitur nisi ab eo, qui ipsum nescit. Et hoc est Sulphur secundum, quod coniungitur primo Sulphuri, ex quibus fit tertium sulphur, de quo dicitur, Sulphura sulphuribus continentur, & hoc est sulphur de quo auctoritates adductæ arguunt.

Nota de aqua, & oleo sulphuris.

Aqua autem sulphuris uel oleum eius, est argentum uiuum de sulphure composito extractum, & est aqua uiua, & hoc est quod proprie dicitur lac uirginis, & aqua sincera, celestis & gloriosa, et auis uolans, quæ substantialiter idem sunt cum sulphure dicto. Sulphur autem uulgi est diuersum ab eis. Et sic patet solutio quæstionis et argumentorum.

An sulphur solum sit tota materia auri & nota bene.

CAP. VI.

Amplius animaduertendum occurrit plurimum, quod propter dictas auctoritates sulphuris, & alias similes, quidam

quidam ignorantes principia, & naturas metallorum dixerunt, quod Sol sit materialiter totum ex sulphure citrino purissimo cum omni æqualitate in ventre terræ digesto, & habet ibi modicum de argento uiuo, à quo recipit luciditatem et extensionem sub malleo, sed à sulphure recipit substantiam, colorem, fusionem et reliqua accidentia propria. Item quod argentum uiuum non ingreditur ibi, nisi sicut temperans materiam, ad extensionem, eo modo scilicet quo frigiditas ingreditur in opus naturæ, quia instrumentum proprium naturæ est caliditas & non frigiditas, propterea suas operationes in sulphure uulgi impendentes, uacui semper à proposito fuerunt. Declarantes autem hoc dicimus, non solum secundum ueritatem huius scientiæ, sed Astrologiæ, et aliarum, et omnium ueterum Philosophorum, quod omnes antiqui posuerunt numerum metallorum, iuxta numerum Planetarum siue Astrorum errantium, cum metalla quoque habeant motum erraticum. Et cum astra sint septem numero, ita septem metalla reperierunt quæ attribuerunt ipsis, tanquā causis efficientibus et mouentibus ea, conueniunt enim sicut causæ superiores, cum causis suis uel effectibus inferioribus. Vnde Saturno attribuitur plumbum, Ioui stannum, Marti ferrū, Soli aurum, Veneri as, Lunæ argentum, Mercurio autē nullum metallum attribuerunt, cū non reperiantur nisi dicta sex numero, scilicet quæ peruenerunt ad coagulationem cum liquefactione et extensione. Et ideo Philosophi tunc reuersi sunt ad materiam primam et propriam, ex qua metalla originem contraxerunt, cum ipsa materia sit eorum substantia, et dixerunt oēs quod erat argentū uiuū, quod demū attribuerunt Mercurio. Ita quod coacti ab ipsa ueritate posuerunt materiam metallorum de numero metallorum,

COLLECTANEA

metallorum, ut complerent eorum numerum, iuxta nūmerum Planetarum. Si igitur sulphur esset materia & substantia metallorum ex qua fiunt, tunc omnes antiqui posuissent sulphur, & non Mercurium, nullus autem eorum hoc unquam posuit, Ex quo patet iterum argentum uiuum esse originem & materiam & substantiam omnium metallorum, non autem Sulphur. **NOTA** circa istam literam præcedentem, Et ideo Philosophi &c. quod Aristoteles secundo Physicorum & septimo Metaphysicę improbat Platonicos & Pythagoricos, & eorum sequaces antiquos, quia non cognouerunt de causis nisi materiam, & omne aliud à materia erat accidens in materia, cum sola materia esset substantia omnium rerum. Sed tamen est notandum quod Aristoteles & alij sic improbantes non habuerunt antiquorum intentionem. Cognouerunt enim omnes causas alias à materia sicut & ipsi, sed aliter tradiderunt de cognitione earum, & ad aliud suam referentes intentionem. Quia in hac arte omnia ferè loquuti sunt mystice & in naturalibus & alijs scientijs. Materia enim Chymicæ quæ dicitur materia prima, & Chaos, secundum antiquos, in quo sunt omnia in confusione, figuratiue est argentum uiuum Philosophorum, per digestionem quandam propriam generatum, quod est lapis eorum quæsitus, occultus sensui, & manifestus intellectui, quæ est forma & flos auri. Et quia ista materia est omnino necessaria, & debet esse necessario cognoscibilis, si materia formam auri debeat adipisci, ideo oportuit eos maxime super omnia tractare de materia, qua uere & infallibiliter cognita, & forma auri immediate, similiter & finis immediate cognoscitur, quod forma sit idem quod finis, similiter & agens, cum natura sit agens, cum calore sulphuris in ipso argento

argento uiuo, pro ut in arte regitur, ita quod cognita materia, uere & absq; defectu aliquo, statim disponitur homo, in ueram cognitionem aliarum causarum omnium, & ipsa ignorata, ignorantur quoq; alia causa omnes necessario, non autem e conuerso. Propter quod oportuit eos maxime tractare de cognitione materiae, non autem sic de alijs. Dixerunt etiam omnia alia a materia esse accidentia, & hoc improprie ad rei ueritatem. Quia cum materia fuerit orta, ipsa de se est disposita ad recipiendam formam, & inclinatur ad receptionem ipsius, sicut imperfectum ad id quod debet perfici, & per artificis scientiam fit eius informatio, & per ignorantiam eius fit totius destructio. Et per hunc modum dixerunt, formam esse accidens, cum ipsa possit inherere materiae, & non inherere materiae, sed postquam adhaesit ipsa, inseparabiliter adharet. Et dicitur forma substantialis apud eos, cum ipsa det esse materiae substantiam proprie. Vnde si illorum uerba secundum eorum intentionem intelligantur, unusquisq; uidebit, quod ponunt formam esse substantiam rerum, sicut & materiam, & similiter accidens diuersis respectibus. Forma enim substantialis est principium essendi magis, quam materia, cum ipsa sit actus, materia uero potentia, & quia secundum ueritatem formarum, nominantur substantiae rerum. Materia tamen, alio modo potest dici magis substantia, scilicet in quantum principium est, unicuiq; rerum, & ex ea extrahuntur omnes formae, & quia ipsa est, quae habet perpetuari in rebus ut declaratur secundo Physicorum. Vnde dicit Philosophus, undecimo de animalibus, quod materia est prior generatione & tempore, forma autem ratione. Cum igitur forma quaelibet existens in materia extrahatur de potentia sua

P materiae.

materiae, & non e conuerso, ideo ignorantes, praeter ratio-
nem laborant, qui uolunt extrahere formas de materia, abs-
que cognitione materiae, quia ex materia extranea, non ex-
trahitur forma propria, quam desiderant. Si quis ergo uo-
lit cognoscere formam auri, oportet necessario, ut prius co-
gnoscat materiam lapidis Philosophorū, & per consequens
disponitur in cognitionem formae eius. Per quod patet,
quod prima & principalis cognitio rerum, incipit à mate-
ria, haec enim primo subiacet sensui cum suis accidentibus.
Bene ergo dixerunt antiqui incipiendum à materia, & quia
cognitio expertae materiae sit prior, tamen est imperfecta, &
incerta. Cognitio autem formae in sua materia, cum sit ult-
tima, est perfecta & certa. Et haec sufficiant de materia lapi-
dis Philosophorum.

De Elementis lapidis.

Cap. VII.

OMnis forma extrahitur de potentia materiae suae pro-
priae. Item, omnis forma debet esse uniuoca, & eius-
dem generis cum sua materia, ex qua fit, & potentialiter in
sua materia. **N O T A.** Inuestigatio per quam deuenire
possumus in cognitionem ueritatis cuiuslibet rei, necessa-
rio sumitur ab essentia, & natura rei, & ab accidentibus
proprijs ipsius, & non ab extraneis, & per consequens, ope-
ratio in generatione ipsius, si subiacere possit actibus nostris
ut inuestigatio in cognitione hominis, sumitur ab essentia &
natura hominis, non autem à natura ligni, & neq; ab essen-
tia lapidis &c. Item cognitio essentiae & naturae rei, sumitur
à cogni-

à cognitione principiorum suorum. Principia autem sunt un-
tur, aut, à per se notis, aut à superioribus scientijs. Principia
autem rei sunt, causæ suæ propinquæ. Hanc etiam sententi-
am principiorum & elementorum cognoscendam dat Ge-
ber dicens, de principijs, &c. Cognoscere uero non est pos-
sibile transmutationes corporum uel ipsius argenti uiui, ni-
si super mentem artificis primo ueniat. ea cognitio eorum
scilicet naturæ secundum suas radices primas, ergo corpo-
rum principia notificabimus &c. & eadem sunt principia
essendi & cognoscendi. Et in secundo capite quoq; dicit:
quod sicut res se habent ad esse, sic ad intelligi & cognosci.
Quapropter bene uidimus, quod in omnibus rebus reper-
iuntur tres modi: scilicet modus essendi, cognoscendi seu in-
telligendi, & modus significandi. Qui tamen tres modi sunt
unum & idem essentialiter. Sic quidem modus inuestigandi
& cognoscendi elementa in auro & lapide Philosophorum,
patet uere, nec de cætero egemus, nisi inuestigatione modi
operandi in eis, quæ inuestigatio fit respiciendo ad modum
operationis naturæ, & non aliter. Oportet ergo sequi natu-
ram in materia & principijs & elementis similibus, in modo
autem operandi quantumcunq; possumus. Nos ergo anti-
quorū sententias occultas ex uerbis barbaris elicere uolen-
tes, de elementis dicimus, quod in omni mixto quatuor ad
mixtionē conueniūt elementa, quorū duo sunt inclusa, ut ig-
nis & aer, & duo includētia, ut terra & aqua, ignis autē & aer
sunt principia magis formalia & mouentia, alia uero magis
materialia, & quietē faciētia, & in omni mixtione uidetur su-
perabundās terra & aqua. Virtus uero ignis & aeris proprie
apparere non possunt nisi in terra & aqua, sicut nec uirtus
formæ nisi in materia. Quia sicut forma est inclusa in ma-
P 2 teria

COLLECTANEA

teria, sic ignis & aër in terra & aqua. Vnde Philosophus decimo septimo, de animalibus dicit: Et forma ignis nō apparet per se omnino, quoniam ignis habet formā propriam, & forma eius nō apparet nisi in alio corpore &c. Item Rhæsis in septuagesimo libro reprehensionis: Omne compositū componitur ex quatuor naturis, duabus manifestis, & duabus occultis. Cum uero inclusa sint fortiora includentibus, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalant, per quæ datur forma, color, sapor, odor & similia, & materialia remanent, non tamen ex toto deserunt illa hæc. Si autem ē conuerso, non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium, inclusa non facile resoluuntur, si autem ambo debilia, tunc totum mixtum facile corrumpitur, quia una pars elementi non potest aliam retinere, ut patet in Camphora. Cumq; in fortitudine elementa æquantur, secundum omnem modum possibilem in natura, tunc inuicem pariter continentur, & pars minima cuiusq; temperatur, ligatur & retinetur à suo compari & contrario æqualiter, ita ut humidum & siccum sint æqualia in uirtutibus, item calidum & frigidum, fiant quoq; omnia nō unum absq; diuersitate, & tunc perpetuatur mixtum, cum ibi non sit repugnantia elementorum componentium, nec contrarietas, sed idenditas & similitudo totalis.

De elementis ergo secundum Chymistas omnes dicimus, quod elementa in hac arte sunt humidum, & siccum, id est, aqua & terra, & in aqua est aër, & in terra ignis. Verum tamen primum elementum & radicale, de quo omnia alia elementa originem traxerunt, est humiditas siue aqua, id est liquefactio. aut secundū alios est terra, sed quicquid sit ad idē uertitur. Et de hoc Empedocles, & quidā alij antiqui dixerūt, quod

quod solum unum elementum sit in genere alterationis, & permutationis, & quod omnia generata sunt ex spissitudine unius elementi, quia quando inspissatur aqua, tunc cum terræ qualitates uincant qualitates aquæ, ex aqua fit terra. Ergo tunc quatuor elementa conueniunt & faciunt mixtum cum eis secundum eos, quos Philosophus redarguit in libro de Sensu, & Sensato, dicentes, quod omnia facta sunt ex aqua. Vnde dixit Morienes & Hermes, quod ex grossitie aquæ terra concreatur, & alij antiqui, quod terra natat super aquas, & est super aquas fundata. Et quia terra & aqua adequatur in pondere & uirtutibus, & aër adequatur aquæ & ignis terræ, & sic mixtum fit perpetuans, ergo necessario quatuor elementa conueniunt æqualiter in compositione lapidis Philosophorum, & auri. Signum autem huius est, quia cera dum liquefacta est, ipsa tota dicitur aqua, secundum eos, ratione humiditatis fluxibilis, dum autem coagulata est ipsa tota dicitur terra, ratione siccitatis, quia quolibet æqualiter ponderat. Vnde Alexander in fine suæ epistolæ dixit: Scias quod Philosophi omne calidum ignem uocauerunt, & omne fluxibile aquam, & omne coagulatum terram uel lapidem, &c. Et neque aqua nec aliquod elementum simplex confert nobis aliquid utile in arte, nisi omnia diuisa & depurata inuicem coniungantur, & æquantur perpetue. Ergo necessario cum generata fuerit aqua munda & candida, oportet quod ei terram coniungamus, eadem hora, & coniunctis illis duobus omnia quatuor coniuncta erunt, & tunc perfectum est opus, & si non coniungantur, tunc aqua resoluitur in fumum cum terra, & per consequens alia elementa propter uim & perseverantiam ignis, & opus annihilatur, propter quod oportet artificem cognoscere

P 3

elementa

elementa simplicia penitus, antequam ipsorum compositio-
 nem incipiat, ut sciat ea recte componere, ad constitutio-
 nem compositi. Vnde dicitur in Lumine luminum: Opor-
 tet antequam inhumentur elementa, ut simul cognoscatur
 pondus cuiuslibet, et eius similitudo, et de coniunctione non
 est sperandum aliter. Item ibidem: Si uis elementa miscere,
 necesse est, ut elementorum cognoscas naturas, & compo-
 nas contrarium cum contrario, &c. Similiter cum cæteris
 artificibus & scientijs oportet agere, & primo habere ueram
 cognitionem simplicium, quæ dicuntur elementa, ante-
 quam deueniat in certam & determinatam compositionem
 ipsorum, quia simplicia non considerantur per se, sed in
 quantum ex eis fit suum compositum. Vnde Alexander in
 suis secretis: Elementa simplicia nihil prosunt, cum autem
 componuntur, tunc composita mirabilium & altissimarum
 sunt operationum, & sic de alijs. Vnde conuertere elementa,
 & quod quæris inuenies. Conuertere autem elementa est
 conuertere humidum in siccum, & frigidum in calidum, ita
 ut fugiens fiat fixum, & fixum fugiens. Item Aristoteles in
 Secretis Secretorum, idem loquitur de conuersione ele-
 mentorum: Sciatis quod omnia elementa tunc conuertuntur
 in terram actualiter, & elementa alia sunt, & remanent
 cum ea in potentia & uirtute. Propter quod dixit Hermes:
 Terra est elementum, & de terra omnia facta sunt, & ad
 terram conuertuntur. Moyses: Terra est mater elementor-
 rum, omnia de terra procedunt, & ad terram conuertuntur.
 Et dicit Morienes: Hac autem terra est corpus & fermentu-
 tum, per quod omnia alia elementa perpetuantur. Secun-
 dum hunc ergo modum in compositione lapidis Philosopho-
 rum, & in auro conueniunt quatuor elementa, aquan-
 tur

tur enim ibi omnia elementa æquatione uera, secundum omnem modum possibilitatis naturæ. Vnde Rhafis in libro perfecti magisterij loquens de corpore & spiritu, pro ut sunt principia, & elementa lapidis Philosophorum, ratione qualitatum contrariarum temperatarum in eis, dicit sic: Cum uero alternatim modo congruo desponsantur, generatur ab eis substantia temperata, quam non potest ignis uiolentia superare, nec terra fœculentia uitare, nec aqua limositas condemnare, nec contactus aëris obumbrare, &c. Et ideo aurum & lapis Philosophorum non corrumpuntur in igne, quātumcūq; stent in igne, ipsa enim generata sunt in igne, & sicut locus ad generationem rei se habet, ita quoq; ad eius conseruationē. Quia omnis res ferē tam uegetabilis quā animalis & mineralis, in loco proprio generationis melius quā alibi conseruatur, quia igitur lapis Philosophorum & similiter aurū, præsertim Chymicum, sunt generata in igne, ergo proprius locus conseruationis & melior, erit ignis. Quia inter ea actio nō sit nec passio corruptiua, quia quādoq; agens tantū potest in agendo, quātu patiens in patiēdo, & e conuerso, tunc perpetuatur patiens per actionem agentis. Quia ergo lapis Philosophorum, tantū potest cōtra ignem in patiēdo, quantum ignis in agendo, ergo est perpetuus in igne. Patitur enim passione, quæ est salus & perfectio, non autem passione quæ abiicit à substantia. Ex quibus directe patet ueritas & intellectus antiquorum Philosophorum de generatione corporum cœlestium, quam posuerunt ex elementis in ipsa esse incorruptibilia. Posuerunt enim cœlū, & cœlestia sic mixta, et ideo incorruptibilia facta sunt. Quoniā principia materialia nō possunt à formalibus separari, nec e cōuerso, cū in eis nō fiat actio, nec passio ppter equalitatē in uirtutibus

uirtutibus actiuis & passiuis. Et ideo natura sagax secun-
 dum eos posuit ignem seu sphaeram ignis, iuxta coelestia, ad
 conseruationem ipsorum, cum sit maxime actiuus. Qualis
 ergo est proportio ignis illius materialis, ad lapidem Philo-
 sophorum & aurum, talis quoque est proportio ignis elemen-
 ti in sphaera sua ad corpora coelestia. Sicut igitur haec in hoc
 igne conseruantur in esse suo, absque corruptione aliqua, sic
 & illa scilicet coelestia in illo igne conseruantur, & tales res
 gaudent igne, ut dixit Alexander. Veruntamen coelestia sic
 a solo Deo processerunt iussu Dei, Lapis autem Philoso-
 phorum, & ipsorum aurum a Deo non solo, sed a natura
 eius, non tamen a natura sola, sed ut est ab artificis uoluntate
 directa iussu Dei processit. Quoniam natura sola non pos-
 test, nec scit in istis aquare elementa in uirtutibus, ut perpe-
 tuentur in mixto, nisi prout est ab artificis uoluntate direc-
 cta. Et per hunc modum etiam, scilicet uoluntatis diuinae,
 coelestia corpora incorruptibilia sunt, ut dicit Plato. Et sic
 patet quomodo ars uiuet naturam. Ideo non possumus na-
 turam sequi in modo sui operis, sed sic in opere. Ex quo pa-
 tet quod nostra uoluntas cum sapientia ingreditur in opus
 hoc, sicut complens, & perficiens, & praeparans, quia uolun-
 tas cum sapientia cognoscit naturam, & opera eius, et ipsam
 sequitur, & gubernat propter eundem finem, ut dictum est
 superius. Iuxta dicta ergo sunt elementa quatuor ratione
 quatuor qualitatum primarum, & sunt conuertibilia ad in-
 uicem, quia quodlibet est in quolibet, potentia & uirtute,
 propter quod reciproce continuo generantur & corrumpuntur.
 In substantia autem ab exordio mundi unum solum
 elementum est, quod est materia prima, ex cuius diuisione
 propter repugnantiam quatuor qualitatum generata sunt
 quatuor

quatuor elementa, quæ erant ibi in potentia. Similiter in huius lapidis ortu, sunt quatuor elementa in potentia in uno, quod est materia prima, quæ inenarrabili artificio diuiduntur, & complectuntur. Censemus porro hanc lapidem esse perpetuum & incorruptibilem super ignem, non solum propter adæquationem quatuor elementorum in uiribus suis, sed & propter coniunctionem quinti elementi cum illis. Quia sicut maior mundus ex quatuor elementis corruptibilibus est cõpositus, & uno incorruptibili, quod dicitur quinta essentia, sic & ars diuina uirtute quatuor elementa lapidis corruptibilia, nexu & nodo unius incorruptibilis, quod quinta essentia dicitur, in hoc minori mundo, indissolubiliter coagulauit, & copulauit, quod etiam quintum dicitur elementum. Ideo dixit Auicenna, hoc esse unum quinque elementorum. Vnde dicit Alexander: Initium huius artis ex quatuor est uiribus peragentibus, scilicet appetitiua, retentiu, digestiua, & expulsiua, siue mundificatiua, & quinta scilicet anima, seu uita stans, ortus & lumen clarissimum, propter quod dicit eam non esse calidam nec frigidam, nec humidam, nec siccam. Est autem hæc quinta essentia sulphur diuinum incorruptibile, quo compositum incorruptibile perpetuo perseverat. Et sicut humidum & siccum sunt elementa huius artis, secundum modum quem diximus, sic etiam anima, spiritus, & corpus, cum sint unum & idem cum humido & sicco, & e conuerso, eodem modo fixum & uolatile sunt elementa, similiter etiam candidum & rubicundum, ad hæc etiam sulphur & argentum uiuum, similiter aurum & argentum uiuum, quoniam eadem est essentia omnium. Et quia inter omnia elementa quatuor terra sola sit fixa, & ars Chymicæ uult lapidem suum esse fixum, ideo

Q oportet

oportet necessario quod in fine operis conuertantur omnia elementa in terram, id est fixationem, secundum Philosophos. Quæ igitur dixerunt antiqui Philosophi ante Aristotelem de elementis lapidis, & post ipsum in hac arte, & de elementis, & ipsorum generatione, ex uno solo elemento, aut duobus, aut tribus, aut quatuor, & ipsorum corruptibilitate, & perpetuitate secundum allegoriam dixerunt.

De fermento, modis, conditionibus, proprietatibus, & conuersione, quam facit secundum Philosophos huius artis.

Cap. VIII.

DE fermento ergo, sine quo ars Chymix perfici & compleri non potest, Philosophi occultissime & uelatis sermonibus certauerunt, quoniam illud est de secretissimis terminis huius artis. Sicut ergo intelligimus, differamus nunc. Apud Philosophos fermentum dupliciter uidetur dici. Vno modo, quo ipse lapis ex suis elementis compositus & completus est, in comparatione ad metalla. Alio modo illud quod est perficiens lapidem & ipsum complens. De primo modo dicimus, quod sicut fermentum pastæ uincit pastam, & ad se conuertit semper, sic & hic lapis conuertit ad se reliqua metalla. Et sicut una pars fermenti habet conuertere infinitas partes pastæ, & non conuerti, sic & hic lapis habet conuertere plurimas partes metallorum ad se, & non conuerti. Et sicut pasta alteratur, & conuertitur ab eo quod suæ naturæ est, & quod sumpsit originem ex ea, nec conuertitur à re extranea, simili modo metalla alterantur, & conuertuntur.

conuertuntur ab eo, quod suæ naturæ est, & quod sumpsit originem ex eis, & non ab alia re extranea. Et sicut pasta non alterat, nec conuertit aliam pastam ad se, nisi prius alteretur, & recipiat uirtutem quandam additam, per quam recipit potentiam alterandi & conuertendi aliam pastam ad se, simili modo hic lapis non alterat, nec conuertit metalla ad se, nisi prius alteretur & conuertatur, & recipiat uirtutem quandam additam, per quam habeat potētiam alterandi & conuertendi metalla ad se. Vnde dicitur in turba Philosophorum, quod non alterat nisi prius alteretur, nec colorat nisi prius coloretur, nec mutat nisi prius mutetur. Et sicut fermentum recipit illam uirtutem alterandi, conuertendi, & transmutandi aliam pastam, à calore quodam occulto, ibi decoquente per caliditatem aëris continentis, & digerente, & extrahente in actu de potentia materiæ, quod erat ibi de potentia, per quam uirtutem conuertit aliam pastam in potentia existentem omnino ad se. Simili modo hic lapis, recipit uirtutem alterandi, conuertendi, & transmutandi omnia metalla à calore quodam scilicet artis, decoquente, digerente, & extrahente in actu de potentia materiæ uirtutem illam, per quam metalla omnia ad se conuertit, quoniam sine calore non est digestio nec motus, ut dicit Theophilus. Veruntamen est sciendum, quod est diuersitas magna inter hoc fermentum & illud. Nam pastæ per talem decoctionem nihil aufertur, quando fermentatur cum in ea nihil sit superfluum. Sed in hoc oportet, ut per decoctionem demantur partes superflue corrumpentes, sicut facit natura in decoctione auri, quibus demptis, dirigitur lapis, & recipit tunc uirtutem alterandi, conuertendi, & transmutandi ex se solo, & non ex alio, sicut patet in pasta per ingenium ualde

extraneum & profundum artis ministrantis. Vnde Rhasis in libro perfecti magisterij, dicit, quod omnia sunt in illo, scilicet calidum, frigidum, durum, molle, humidum, siccum, graue, leue, &c. Et Auicenna in fine sui tractatus, hoc Elixir tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo, & figitur calce sua &c. Sicut igitur fermentum massæ fit ex massa, & omnem aliam massam ad se conuertit, sic & fermentum metallorum, fit ex eadem substantia metallorum, & omnia metalla ad se conuertit. Et cum metalla sint generata ex sulphure & Mercurio, ergo & hoc fermentum generabitur ex eisdem. Et cum hoc fermentum conuertere debeat omnia metalla in Solem, & aurum sit ex solo argento uiuo purissimo, absq; permanentia sulphuris generatum, ut infra probabitur, ergo ex solo argento uiuo hoc fermentum siue lapidem præparare necesse est, per artem Chymicæ. Ex quibus liquet de patet quod hoc fermentum siue lapis duplici de causa potest dici fermentum. Prima sicut fermentum massæ non fit, nisi ex simili substantia non extranea, per quam omnem massam ad se conuertit, simili modo, & hic fit ex substantia metallorum, & non ex re extranea. Secunda causa, quia sicut fermentum massæ, remanet idem quod prius, scilicet cum uirtute conuertendi, addita, omnem massam conuertit ad se, sic & hoc. Ex quo patet, quod argentum uiuum fermentatum, & ad materiam fermenti conuersum, conuertet ad se omne liquabile sui generis, scilicet omne metallum, cum sint similis liquefactionis, sicut ipsum argentum uiuum. Et cum ipsius generatio proprie secundum materiam sit ex argento uiuo solo, sicut est aurum, ergo omnia conuertet ad aurum. Sed animaduertendum occurrit, quod conuersio metallorum per ipsum ad substantiam auri, est non conuertere omnino ad se, sicut fermentum pastam conuertit, & ratio

& ratio est, quia tunc sequeretur quod per ipsius conuersionem nunquam haberemus aurum, nec aliud metallum, quia sicut tota pasta conuertitur ad naturam fermenti, & sit fermentum, & sic metalla omnia fierent, lapis ille, uel fermentum. De hac autem conuersione non curat Chymia. Sed ego imaginor quod conuersio metallorum per ipsum, sit reductio ipsorum ad quoddam medium, scilicet in substantia, in colore, in digestionem, & in fusionem, & in sonoritatem, & per hanc talem digestionem fient aurum. In substantia quidem, quia cum aurum habet substantiam mediam in duricie & mollicie inter omnia metalla propter eius summam perfectionem, ita hic lapis conuertit & reducit omnia metalla ad substantiam mediam sicut est illa substantia auri. In colore uero, quia quædam sunt nigra, ut Saturnus et Mars, quædam rubea, ut Venus, quædam liuida, alba, ut Iuppiter, quædam alba albedine uera, ut Luna, quædam crocea, ut Sol, & hic color est medius omnium, ad quem hoc fermentum conuertit. In digestionem uero, omnis digestio per calidum fit, Calor autem siue calidum comburens generat Venerem & Martem, diminutum autem Saturnum & Iouem, temperatum uero generat Solem & Lunam, sed magis proprie Solem. Vnde Rhasis in libro septuaginta præceptorum primo: Melius quod est in lapide est digestio, & digestio quidem est æqualitas & applicatio ad complementum. In fusionem uero, quia Venus funditur cū difficultate, Mars autem non nisi cum difficultate & ingenio. Saturnus uero & Iuppiter facile, Sol autem & Luna medio modo, ad hoc autem medium conuertuntur per dictum fermentum. In sonoritatem uero, quia quædam sunt muta in sono, ut Iuppiter & Saturnus, quædam in sono acuta, ut Mars, Venus, & Luna, Sol

COLLECTANEA

autem tenet medium, ad quod per hunc lapidem reducuntur, Sed in pondere & extensione sub malleo, omnia præcellit, propter suam ultimam perfectionem. Quia ultima perfectio uel subtilitatio partium metallorum, & suorum principiorum, & uniformitas in substantia, est causa magni ponderis, & aliarum conditionum. Reductio autem talis fit per ipsorum commixtionem secundum determinata pondera, Et quamuis lapis hic conuertat quodammodo, tamen etiam conuertitur & patitur. In omni enim mixtione fit actio & passio mixtorum adinuicem, & mutatio in quoddam tertium, quamuis aliquod eorum prædominetur, secundum ipsorum diuersam proportionem. Fermentum autem secundo modo dictum, est illud, quod est lapidem perficiens, & ipsum complens, sine quo lapis Philosophorum constare non potest, & hoc proprie est fermentum, in quo tota artis difficultas consistit.

FERMENTVM AVTEM, &c.) Nota quod fermentum dicitur quasi à feruore, quia feruere, ebullire & crescere facit pastam, & habet substantiam unam per totum similem, & habet uirtutem uicttricem & dominantem occultam, & conuersiuam pastæ, in sui similitudinem. Rectificando enim reducit eam ad statum digniorem, & meliorem. Vnde de Hermes: Scias, quod perfectio pastæ non fit nisi ex sua natura, ita similiter & fermentum auri, &c. Relinquitur ergo quod fermentum compositum est ex diuersis uirtutibus occultis, in una substantia. Cum ergo corpus quod est occultum in argento uiuo Philosophorum, per Chymiam generato, habeat substantiam unam per totum similem, conuertet in sui similitudinem totum illud argentum uiuum dictum, cum ei miscetur per uoluntatē artificis, & faciet ipsum feruere.

feruere, ebullire, & excrefcere fecundū ſimilitudinem quādam, per uirtutem ſuam occultam, uicttricem, dominantem & conuertentem ipſum corrumpendo, id eſt mortificando, rectificando, & reducendo ad ſtatum digniorem & meliorem. Ideo merito nominatum eſt corpus illud, fermentum. Argentum enim uiuum de ſe nihil ualet, cum autem cum ſuo illo corpore occulto mortificatur, retinetur cum eo ſemper, & uita uiuit incorruptibili in æternum. Et cum ſuum corpus ſit de natura Solis, oportet quod totum illud conuertat in naturam Solis, & totum fiat fermentum conuertens omnia in Solem. Hoc autem fermentum eſt occultum ſenſui, ſed intellectui & rationi manifeſtum, & eſt corpus retinens animam, & tunc anima ſuas uires demonſtrat cum ſuo corpori eſt unita, quas ſine unione monſtrare non poteſt. Cum ergo animam candidam ortam artifex uiſu perpenderit, ſuo corpori eodem momento coniungat. Non enim poteſt anima ſine ſuo corpore detineri. Talis autem unio, ſit mediante ſpiritu. Quia anima non poteſt uitam habere in ſuo corpore nec perſeuerantiam, niſi per ſpiritu, & talis unio & coniunctio eſt ſinis operis. Neque eſt intelligendum per hoc ſcilicet corpus cui coniungitur, ſit aliquid nouum ſiue extraneum quod addatur, niſi quod erat occultum ſit manifeſtum; et e conuerſo, ſicut patet in cera liquefacta, quando coagulatur, ita quod uirtus corporis, tam fortis ſit quod ab anima omnimode ſeparari non poſſit. Vnde dicitur in Turba Philoſophorum, quod corpus habet maiorem uim fratribus ſuis, id eſt, anima et ſpiritu. Et dicit Plato in ſtoicis: Non retinetur res niſi à fortiore illa. Vnde ſicut paſta abſque ſuo fermento intrinſeco, non poteſt fieri fermentum, ita
ſine

sine hoc corpore spiritali occulto, lapis non potest fermentari, nec perfici, nec compleri. Quamuis in rei ueritate, ipse lapis secundum se totum, secundum corpus, secundum animam, & secundum spiritum, semper sit idem secundum rem. Secundum autem diuersas relationes & intentiones Philosophorum, dicunt ipsum esse nunc hoc, nunc illud. Et hoc uoluit Plato quando dixit, quod materia fluit in infinitum, nisi forma sistat fluxum. Oportet enim ut corpus retineat animam, ne ipsa fluat. Et sic intellexit Rosinus, & antiqui primi, quando dixerunt: Omne corpus quod animam inuenit, facile ipsam occupat. Et de hoc prophetauit Plato, quasi diem luditij, qui dixit in quarto stoicarum, & Hamech in Commento scilicet. Oportet quod coniungatur anima cum suo primo corpore, de quo fuit, & non cum alio, quod nisi feceris, deficies à proposito, sicut plures ignorantium, eo quod ignorant hoc secretum. Et ideo Rhasis in lumine luminum, appellat hoc corpus spirituale occultum, quod est fermentum & forma, cum dicit: Non ingrediendi uero causa est, quia ipsum corpus est forma, spiritus uero materia, &c. Et uere ac subtiliter loquitur, quia sicut materia non habet esse sine forma, sed totum esse suum, & dependentia est à forma, ita anima mediante spiritu non potest esse in ipso lapide, nisi per corpus, quia eorum esse & perfectio, dependet à corpore, ideo corpus est uinculū, & forma eorum, quamuis sint idem: Similiter igitur patet, quod corpus sit forma, quia illud quod disponit rem ultima dispositione, & ipsum complet est forma specifica eius. Sed corpus est huiusmodi, ut diximus, ergo est forma specifica complens. Similiter cum omne compositum sit ex materia & forma, & ipsemet spiritus sit materia, ergo corpus erit forma. Similiter cum

cum fixum sit informans tam lapidem quam aurum, & sit de natura corporis, Mercurius autem sit, qui figitur & informatur, & sit de natura spiritus, ergo corpus est forma, & iterum, quia quod est principium totalis cognitionis alicuius rei, est forma specifica eius. Sed ipsum corpus sic est, ut diximus, ergo est forma specificationis. Ideo notanter dixit Plato, in primo Stoicarum: Cognition corporum ad qualitatum principium eorum est, ex eo, quod facit opus facile, &c.

Hoc ergo corpus est, quod est forma, & fermentum, & perfectio, & tinctura, quam Philosophi quæsiuerunt, & est Sol, & aurum Philosophorum, quod est album in actu, & rubeum in potentia, & album est imperfectum, & perficitur rubedine, & non alio, ut dicitur in turba Philosophorum. Et hoc est quod dixit Rosinus, scilicet Sol albus est apparitione, rubeus uero experimento. Et Anaxagoras dixit, Solem esse lapidem rubeum ardentem: Anima autem cui iungitur Sol, mediante spiritu, est alba, & est de natura Lunæ, & dicitur argentum uiuum Philosophorum. Et ideo nunc patet ueritas eius, quod dixit Hermes, scilicet, quod sine rubeo lapide nulla sit uera tinctura. Et patet ueritas eius, quod Morienes dixit, scilicet, quod ad effectum non perueniunt, donec Sol & Luna in unum corpus redigantur, quod ante Dei præceptum euenire non potest. Et patet etiam quod sine Sole ars Chymiae non perficitur nec completur, quoniam ipse est uerum fermentum tam Solis quam Lunæ. Et patet etiam ueritas eius, quod dicit Rhasis in lumine luminum, scilicet rubicundus seruus candidam duxit uxorem. Et similiter est ueritas, quod dicit alibi: Nisi quis ruborem cum candore adijciat, etiam ad ruboris fulgorem

R

gorem

gorem accedere non potest. Et patet similiter, quomodo duplex est aurum, unum album, aliud rubeum. De quibus dicit Rosinus: Tu uero nisi aurum ponas in aurum, frustra laboras &c.

Et de hoc Sole albo dicit RHASIS libro perfecti magisterij, quod ipsum est corpus neutrum, quia nec egrum nec sanum. Et hoc aurum album est argentum uiuum, de quo dicit Geber capitulo de argento uiuo, quod nullum metallorum submergitur in eo, nisi Sol, & quod est medium coniungendi tincturas. Et iterum de hoc Sole & argento uiuo, dicit capitulo de natura Solis: Cum ipso similiter permiscantur spiritus, & figuntur per ipsum, maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis, &c. quæ uerba uidentur plana, sed sunt ualde deceptoría. Et quod hoc sit uere fermentum, uidetur uelle Hermes in septimo, qui dicit: Et sciendum quod fermentum confectionem dealbationis combustionem inhibet, tincturam continet ne fugiat, lenificat corpora, & se inuicem ingredi facit & coniungi, quod finis est operis &c. Et Morienes: Fermentum auri aurum est, sicut fermentum pastæ, pasta est. Ex quibus omnibus liquet de patet, quomodo Sol & Luna sunt eiusdem naturæ, & quod Luna præcedit Solem, & ordinatur ad ipsum, & quomodo Sol est occultus in Luna, & quomodo de uentre Lune Sol extrahatur. Ideo dicit Senior, quod Sol est oriens in Luna crescente. Et Zeno in turba Philosophorum: Scitote omnes huius artis inuestigatores, quod nisi dealbatis, non potestis rubeum facere, eo quod duæ naturæ nihil aliud sunt quam rubeum, & album. Et de albo fit album, & rubeum. Item Dardanus in eodem: Sciatis firmissime, quod si parum auri in compositione posueritis, exiet tinctura potens candida

candida. Item Alphidius in eodem: Scitote, quod totius operis initium est dealbatio, cui succedit rubor, post quod est operis perfectio. Vnde Lilium: Quia spiritus & anima nunquam uniuntur uero modo, nisi in albo colore. Eadem res enim sunt quæ dealbant, & quæ rubificant intus & extra, ut idem in eodem dicit: Et quia hoc totum scilicet corpus & anima, simul unita per spiritum, est de pura natura auri, ergo quicquid conuertet, penitus conuertet ad naturam auri. Quia quamuis hæc tota massa sit in fine primi magisterij & primi gradus alba propter naturam Lunæ ibi tunc apparentem, attamen quia Sol est ibi occultus, & sit sicut dominans, cum sit fermentum, facit illam massam in potentia propinquissima rubeam in secundo magisterio & gradu. In magisterio autem tertio, quod est gradus tertius, & decoctio secunda & ultima, fermentum dominatur in actu, & conuertit totam illam massam in naturam rubedinis actualem, talem, ut est in Croco, ut dicit Zeno, & Rhasis, & Lilium, &c. Amplius dicimus, quod hoc fermentum est istud forte & fortissimum, quod omnia uincit, & ad se conuertit. Item relinquitur ex dictis, quod non ex aliqua alia re sit hoc fermentum, quam ex illa substantia de qua est aurum. Et quia aurum est ex solo argento uiuo, & ultimus finis intentus est generare aurum, ergo quoque ex illo eodem argento uiuo erit fermentum, & ex illa eadem substantia auri. Quod enim est principium in intentione, est ultimum in operis exequutione. Vnde GEBER ubi loquitur de numero decem medicinarum, ponit, quod per hunc lapidem conuertitur argentum uiuum in aurum, & omne metallum similiter, & sic omnis Philosophus.

COLLECTANEA

Non autem intelligitur quod fermentum hoc de quo loquuntur Chymistæ, conuertat alia in se ipsum, quemadmodum fermentum massæ conuertit ad se continue in infinitum istud quod est sui generis.

CORPVS IGITVR HOC &c.) Notandum quod antiqui Philosophi huius artis, corpus appellauerunt circa illud, quod secundum potentiam naturalem habet fixionem & permanentiam ad pugnam ignis cum continua perseverantia. Et super hoc habet potentiam retinendi secundum in commixtione istud, quod non est corpus, & est de sui natura incorporeum, aut non corpus. Sic animam appellauerunt omne istud, quod secundum sui potentiam naturalem, non habet fixationem, seu permanentiam ad pugnam ignis, sed eleuatur & euolat ab igne. Et super hoc habet potentiam eleuandi in fumum corpus in eo occultatum, quod est de natura sui. Et hoc est anima, de qua quidam Philosophorum dixerunt, eam esse aërem, quidam ignem, quidam uaporem incorporalissimum, quidam substantiam tenuissimam, quia secundum analogiam loquuti sunt. Spiritum uero appellauerunt omne illud, quod subtiliatum, uel solutum, uel liquefactum ad ignem, secundum sui potentiam naturalem, habet potentiam resoluiendi corpus cum anima in uaporem, uel retinendi animam cum corpore ad pugnam ignis, ut non euaporet. Quia spiritus cum æqualis fuerit, facit opus retinere animam. Et cum fuerit fortis, facit animam separare à corpore, & non manet cum corpore, quoniam sine spiritu anima cum corpore non manet, nec à corpore separatur, cum ipsorum sit uinculum. Vna tamen, & eadem res in

res in substantia est, habens omnes istas proprietates & actiones. Dum enim in liquefactione permanet, ratione subtilitatis, dicitur spiritus, sine quo spiritu non potest fieri generatio animæ & corporis, nec coniunctio animæ & corporis. Vnde in toto magisterio dominatur spiritus in actu, usquequo generetur anima & corpus. Dum autem uolare potest ab igne, dicitur anima, dum autem potest manere in igne, & perseverare, dicitur corpus. Si ergo tempore generationis anima steterit in igne, & seruauerunt eam eius vires per uim spiritus, tunc uolat ab igne & trahit secum corpus ad uolatum, & permanet operans uacuuus à proposito, & expectat quod iam uenit, & recessit, & nunquam de cætero est uenturum, quod uidetur mirabile ei. Si enim praualescunt vires corporis, tunc super vires animæ per equalitatem spiritus, conuersum est de actu in habitum, tunc corpus retinet animam, nec unquam habet uim fugiendi ab igne, & operans tunc habet propositum, ut habuerunt antiqui, tunc spiritus permanet cum eis semper, quandoq; in actu, quandoq; in habitu. Quod totum concipitur ex uerbis Platonis in Turba Philosophorum, & in stoicis, & ex uerbis Senioris, & Haly, & Rhasis, & aliorum omnium. Quia ergo hoc corpus perficit & retinet animā, & dat esse sibi, & toto operi, & anima in hoc corpore demonstrat vires suas, & hoc totum per ipsum fiat. Ideo digne (quāuis methaphorice) dixerunt corpus formam esse unam, Ergo & idem, secundum substantias. Quandoq; dicitur spiritus, quandoq; anima, quandoq; corpus diuersis respectibus. Alia igitur est consideratio spiritus, animæ, & corporis, quoad Philosophum Chymicum, & alia, quoad naturalem Philosophum, & methaphysicum, imo ualde diuersa subtiliter speculanti. Et

sciatis similiter, quod spiritus procedit æqualiter ab utroque
 necessario. Sed dices, quomodo intelligendum est illud Pla-
 tonis in quarto stoicarum: Superfluum est apud operantes
 multociens iterare hoc opus, quia qui præparauit semel hoc
 opus, ditatus est. Hoc autem non uidetur illi, qui non est
 peritus in ijs scientijs superioribus, &c. Idem ibidem: Opor-
 tet quod spiritus coniungatur cum corpore, de quo fuit prin-
 cipium operationis, & diues sit operans, per hunc effectum
 spiritus, sine hoc quod iteret opus. Velut qui trahit ignem
 à lapide, diues ab eo est, quia poterit multiplicare & augmen-
 tare sine termino, ita quod operans afficitur tædio, & opor-
 tebit ipsum derelinquere partem. Item Rhasis in septuagine
 præceptis, primo scilicet, dicit: Qui semel perficit opus,
 ditatus est. Et idem libro perfecti magister ij: Neque amplius
 indiges huius rei reiteratione, ex quo ipsam semel recte per-
 egeris. Ego autem rationabiliter non possum imaginari alii
 quid aliud, quam solum illud, quod dictum est. Non enim
 hoc fermentum multiplicat se in infinitum, ita quod minis-
 ma pars eius, extenditur semper in infinitum. Ad illud autem
 quod dicit Plato, Hamech, & Rhasis, dicimus quod eorum
 dicta non intelliguntur secundum sonum literarum. Nam qui
 errat in opere experiendo, eget reiteratione secundo & ter-
 tio, & totiens quousque, quod appetit, comprahendat, ut ibi
 dicit Rhasis. Cum autem semel perfecerit, non eget reitera-
 tione illa scilicet perfectionis. Quia aliter reiterat perfe-
 ctus & imperfectus in opere. Volunt ergo, quod postquam
 opus semel peregeris ex conditionum omnium & circum-
 stantiarum cognitione, quod tu es diues, ratione cogniti-
 onis. Quia poteris reiterare quotiens uolueris, sine fallacia.
 Et ideo non egres reiteratione illius rei, ratione cognitionis,

cum

cum ipsa sit infinita, neque ratione probationis, sed sic ratione operis. Idem dicit Rhasis in lumine luminum: Non nisi semel egres lapide, id est, ut cognoscas eius pondera. Morientes: Ecce, quia cognitio & scientia huius rei infinita uidetur, sed operatio pluries reiterata est finita. Vnde dicendum, quod cum operans in sua operatione, scilicet in decoctione & putrefactione uersatur, & peruenerit ad finem primi gradus, in quo apparet color primus, & simplex, post antecessio nem omnium aliorum colorum, qui color est albus, tempore maturationis apparens, tunc statim incipitur secundus gradus operis, & hic secundus gradus operis est fermentum, & fermentatio massæ. Tunc enim elementa omnia debent æqualiter ponderari, & commisceri & non palpari, cum sint facta illo colore simplicia, & mundissima. Et cum commixta sunt, facta sunt perpetua super ignem, & operans factus est diues, tunc per hunc effectum non indiget reiteratione illius effectus, in illo magisterio, scilicet cognitione, ut aliàs reiteret, quando uult nouum opus incipere, quia si tunc non coniungat elementa, euanescent ab igne, propter uim spiritus, & rei uolatilis dominantis, & sit pauper cum perdet diuitias acquisitas. Vnde hanc difficultatem inquirendi & inueniendi fermentum infinitum insinuans Geb. libro Inuentio nis, dicit sic: Et sciatis quod nisi posueritis leuamentū, amittitis totam perfectionem, & hæc est clauis omnium Philosophorum. Haly in suis secretis, dicit: Qui hunc lapidem honoratum cum germinauerit non inueniet, non surget alius loco suo. Et Plato in stoicis: Caue ne in putrefactione peruenias ad terminū nociuū. Si enim contraxerit opus in solutione morā, fortassis augmentabitur in corruptione, unde caue ab hoc, etc. Idē eodē, Datus est operās ab eo, qd retinetur cum peruenerit

peruenerit ad terminum, in quo nihil potest uideri subtilius. Non tamen sum fideiussor de defectu & diminutione, quoniam est in loco multorum accidentium & defectuum, ita quod potest esse cum saluatione & cum errore, &c. Vnde alius dicit: Quomodo est, quod putrefactio fuit eius cibus & uita, deinde facta est eius mors & ruina, & ipse respondet exemplo foetus in matrice. Et hoc est quod uoluit Pythagoras, & Heraclitus, & alij antiqui, scilicet quod omnia sunt in continuo fluxu, & tam cito uelociterque mutantur, ut nulla natura permanens aliquo tempore sit fixa in rebus, sed continuo & subito permuretur. Nonne uidemus in hijs quae per artem coquuntur, quae nostrae subiacent uoluntati, ut panis, & confectiones de melle & Zuccaro solidae substantiae, cum fuerunt in cōplemento suae decoctionis perfecta sunt, & demum ab igne remouenda sunt, & si ulterius coquantur, comburuntur & destruuntur, quamuis completa & perfecta sint, neque eget homo reiteratione illius decoctionis perfecta in illo opere. Vnde etiam Haly adducit nobis exemplum de sapone, Quoniam habet terminum decoctionis perfectae, quem si artifex transgreditur corrumpit ipsum, quamuis non sit totalis similitudo. Ex quibus liquide patet quod oportet artificem continuo esse uigilem, cum fuerit in opere, ut cum peruenerit ad gradum primum illius perfectae decoctionis, in quo subtilius nihil potest uideri, ibi permaneat. Quia uoluntas perficit secundum gradum, & coniungit primo, & reiteratione eius non eget, si recte peregerit, & ditatus est. Imo si reiterare uellet non possit. Quod si ulterius transcendat euanescit opus, quia summa uolatiliss quae est de natura spiritus superat summam fixi, quae est fermentum, propter uim caloris ignis, & sic euanescent omnia elementa.

elementa. Quicumq; ergo tunc per compositionem sciunt concordare, & pacificare elementa, cum sint contraria, perfitiet opus, & faciet mira, & non aliter. Videas ergo, ne hanc radicem prætereas, nec aliquam eius quæras mutationem. Causa quippe eius quod dictum illa est, quia in fine perfectæ decoctionis & putrefactionis, natura generat ministracione artis, materiam simplicem, nudam, non coniunctam formæ suæ, quam antiqui uocauerunt materiam primam, propter similitudinem cum materia prima mundi, antequam informaretur, de qua dicit Plato in tertio Thymæi. Quod cum materiam primam imaginamur, patimur uelut somniantes, & æget hæc materia coniunctione cum forma sua, quæ est fermentum, quod quidem fermentum occultum est ingenio eius. Quæ coniunctio debet fieri statim in ortu materiæ, ut permaneat, & perseveret. Natura enim sola hanc coniunctionem facere non potest. Quia actio naturæ est continua cum igne, & actio ignis est infinita, ut dicitur secundo de anima. Et est irrationalis, & omne quod deficit de se, destruit. Sed anima artificis mensurans ipsum, imponit sibi finem, quando uult, & conseruat quod generauit ignis. Cum igitur artis sapientia, ipsa coniungit post completam actionem naturæ, faciendo naturam ab actione desistere, & de cætero in igne poterit conseruari in infinitum, absq; aliqua mensuratione ignis, facta ab artifice, quod est mirabile. Quia igne gaudet, sicut res qualibet inanimata in loco proprio suæ generationis. Ideo artifex tunc ab operatione & uigilia est totaliter absolutus, & potest quiescere. Vnde dicit Socrates in turba Philosophorum, de hac coniunctione: Hoc autem nota, nihil aliud est, quam opus mulierum, & ludus puerorum, &c.

S

Non

Non enim artifex plus laboris æget nisi occupatione illius, & debet ab eo quiescere, aut quæcunq; uult, ab hoc magisterio potest facere, propterea cōiunctio facillima est res. Tunc enim sola custodia, totum complet negotium, ut dicit Rhasis in lumine luminum. Sic enim elementa tunc coniunguntur & perpetuantur, propter uim fermenti. Vnde dixit Morienes: Et in hora coniunctionis maxima mirabilia appa-
 rebunt. Et sicut elementorum ablutio & depuratio fit per præsentiam ignis, sic eorum scilicet ablutorum coniunctio, & perpetuatio, & fermentatio, per ipsius fit absentiam. Vnde de Rhasis libro trium uerborum: Et hoc fit uirtute Dei, temperamento ignis, & moderantia terminorum ignis. Vnde Morienes: Eius ignis est tota huius rei uera & perfecta probatio &c. Et Plato in Stoicis in trigesimo: Ignitas contrariatur in hora coagulationis, id est fermenti. Idem in libro sanationum: Commodum & incommodum huius rei, pro-
 uenit à commodo uel incommodo ignis,

De tempore fermentandi.

Cap. IX.

Amplius sciendum est, quod hoc tempus fermenti & fermentandi massam, est tempus in quo germinat lapis, quia oritur sicut germinantia, sicut dicit Haly, & Plato, & alij. Et quia germinatio proprie est uegetabilium, & red-
 ditio rei post corruptionem, ad id quod erat tempore præse-
 n-
 nito. Ideo cum hic lapis quasi germinet, redeundo ad id
 quod erat, similabitur quasi uegetabilibus. Cum igitur in
 principio esset argentum uiuum coagulatum, ergo quando
 orietur

orietur argentum uiuum, per decoctionem, tunc germinauit. Sed cum sit liquefactum per decoctionem, oportet quod tunc coaguletur, & hæc coagulatio fit cum fermento, id est, corpore suo. Et hæc proprie est Chymia instrumentaliter. Rhasis in lumine luminum: Quæ seminauerit homo hæc metet. Item ibidem: Omne semen in terra proiectum, proprio generi correspondet. Quod si diuersi generis semina adinui cem mixta sint, unumquodque proprium exprimit genus. Non enim generant res nisi sibi similia, nec fructificant res, nisi fructus suos, &c. Item Senior: Mineralia non nutriuntur, ut exeant à radice sua, sed redeunt ad id, ex quo fuerunt, nec conuertuntur ex hoc in aliud, & qui aliud dicit, falsum profert. Sic itaque patet, quid sit fermentum, & eius germinatio & compositio.

C A V S A Q V I P P E &c.) Quamuis hoc dictum sit extraneum & mirandum, scilicet quod generat natura materiam simplicem, in formam non coniunctam suæ formæ, attamen est uerum secundum antiquos, sed similitudinarie. Et Philosophus in decimo sexto de animalibus similiter mirando utitur, ubi ostendit quod anima uegetatiua & sensitiua datur ab intrinseco materiæ, intellectus autem ab extrinseco. Vnde dicit ibi: Corpus spermatis, cum quo exit semen spiritus, qui est utrius principij animæ, est separatum à corpore, id est materia, & est res diuina, & tale dicitur intellectus, & iste spiritus non separatur à spermate &c. Ecce quod ponit sperma separatum à corpore, quamuis in ueritate rei non sit separatum, nec esse possit. Intellegendum est enim corpus spermatis separatum à corpore, non, quia non sit in materia spermatis, sed quia est ibi quoddam occultum, non eductum de materia
S 2 sperma

spermatis, sed ab extrinseco datum, quod est intellectus, ad cuius potestatem corpus spermatis sic spiritualiter disponitur. Eodem modo est hic intelligendum, scilicet secundum ἀνάλογειν. Cum tota traditio artis sit ἀνάλογα καὶ τέχνη, &c.

Amplius notandum pro maiori intellectu prædictorum, quod operationes caloris in generatione & corruptione (in quantum calor) non sint determinatæ, nec ordinatæ ad unum finem aliquem determinatum & manifestum, nisi in quantum calor regitur ab anima, uel intelligentia. Quoniam calor est instrumentum animæ, & omne agens suum instrumentum dirigit, & mensurat ut introducat formam. Per calorem autem intellige eum, qui est in actu, ut in animalibus habentibus ipsum in actu, aut potentia, aut uirtute, ut in uegetabilibus & mineralibus, & animalibus certis habentibus ipsum modo simili. Et iste calor est elementalis & coelestis, infusus & immixtus. Vnde Philosophus secundo Physicorum: Homo & Sol generant hominem &c. Et absq̃ Sole non possit fieri uel generari homo, quia calor Solis iuuat calorem intrinsecum hominis. Mensuratur enim iste calor, quantitate, qualitate, & tempore ab animo uel intelligentia, uel ab utroq̃ in omnibus naturalibus, ad aliquem unum finem determinatum, in quo est acquisitio formæ. Cum ergo ars Chymicæ sit sequela naturæ, & operetur cum calore actuali, scilicet igne, oportet necessario, quod anima artificis moderet, & mensuret illū calorem, quantitate, qualitate, & tempore, usq̃ ad finem quendam determinatum, ad formam adipiscendā. Quia semper determinatū est tempus, inter agēs & patiēs, in quo introducitur forma. Quod si artificis anima non sic mensuret, sed continuat calorem ignis ultra

ultra terminum, tunc ignis necessario formā destruit, quam fecit, propter immensurationem. Hoc autem satis patuit supra. Quia ignis actio est infinita, anima autem artificis mensurat ipsam, &c. Sciendum quod Philosophus nono Methaphysicę dicit, quod patientia irrationalis, est determinata ad unum tantum finem, & exit in actu, existente presente passiuo disposito, ut ignis ad combustibile. Potentia autem rationalis se habet ad contraria, & exit in actum alterum, per appetitum sensitivum rationalem, presente passiuo disposito, & facit in eo quod vult, siue quod desiderat. Et propter hoc dixit Pythagoras: Hominem esse mensuram omnium rerum, ut recitat Philosophus undecimo Methaphysicę. Quapropter ueraciter dicimus, quod natura est quę regit opus huius artis, per decoctionē in igne suo, uase proprio, &c. pro ut regitur à cœlestibus, usq; ad finem operis & ultra, uoluntas autem est libera, & debet regere & modificare naturam in fine operis, ut non transcendat ultra. Quia uoluntas regendo naturam, debet ad se trahere naturam, sed si uoluntas trahatur à natura, & inclinetur ad eam, natura transcendet finem operis, & ipsum destruet. Adhuc opera naturę planius perscrutando, dicimus. Quod sicut natura agit propter finem, sic & ars, &c. Finis autem naturę est introductio formę, in propria & conuenienti materia, cum fuerit in ultima dispositione per actionem agentis instrumentalis, directi ab ipsa natura, quod est calor appropriatus, tunc operi finem imponas. Cum itaq; per ingenium & sapientiam artificis, fuerit ortum & generatum argentum uiuum Philosophorum, quod est materia disposita, ultima dispositione ad formam, per actionem agentis instrumentalis, scilicet ignis directi ab anima artificis, Ergo oportet, quod in-

formetur tunc, & operi finem imponat. Cum finis intentionis artis & naturæ, fuerit generare tale argentum uiuum, habile ad informationē, scilicet Solis uel elixiris, siue lapidis Philosophorum. Anima enim artificis æqui pollet in hoc. Frustra ergo & cum desperatione laborat, qui ultra laborat, cum laborat contra naturam, & contra intentionem naturæ & artis, &c. Nota secundum præsentem authorem, quod si fieret congelatio Mercurij, per rem extraneam, quæ non esset homogenea in natura ductibilem, nihil perfectionis affert. Quia non possunt commisceri nisi homogenea in natura. Et si mineralium aliquorum natura ipsum mortificet, & coagulet, propter similitudinem mixtionis in natura, ut arsenicum & sulphur, dicimus quod eorum coagulatio est ad corruptionem, & non ad perfectionem, ut supra patuit.

Quid sit Theriaca & quid dicatur uenenum in lapide Philosophorum.

CAP. X.

Quia antiqui Philosophi assignauerunt, in compositione lapidis Philosophorum, Theriacam, & uenenum, & hæc cum sint de terminis occultissimis huius artis, ideo de ipsis nunc dicamus. Dicimus ergo quod sicut fermentum dupliciter dicebatur, sic & uenenum, cum idem sit, & similiter Theriaca. Vno modo quo ipse lapis perfectus & completus in operatione ad imperfecta metalla, alio modo ad id, quod est perficiens ipsum lapidem. Primo modo, est improprie dictum. Secundo autem modo, proprie. De primo modo dicimus, quod, quia ipse mundificat imperfecta metalla, & omnem agritudinem & corruptionē ab eis auferit, & ea

& ea sanat, et conuertit, et perficit in aurum, dicitur digno
Theriaca ipsorum, quemadmodum patet de Theriaca homi-
num. Et quemadmodum res uenenosæ appropriatæ, cor-
pori Venenoso, dico leproso, adhibitæ, ipsum ab humoribus
corruptis, & corrumpentibus membra, omnino sanant. Sic
& hic lapis efficit in metallis leprosis. Et ideo quandoq; Ver-
nenum, quandoq; theriaca dicitur. Metalla enim corrupta,
quæ sunt quatuor, laborant speciebus lepræ quatuor, ex ali-
quo quatuor humorum corruptorum, & sanantur per dictum
lapidem, sicut lepra hominum per serpentes appropriatos.
Ferrum enim patitur lepram, ex corruptione cholæræ ad na-
turam melancholiæ conuersæ, quæ Leonina dicitur. Aes au-
tem ex corruptione sanguinis, ad naturam melancholiæ con-
uersi, quæ dicitur allopeticæ. Stannum autem ex corruptione
slegmatis, ad naturam melancholiæ conuersi, quæ dicitur
Thiria. Plumbum autem ex corruptione melancholiæ solius,
quæ dicitur Elephantia. Hæ autem lepræ omnes, sunt per
admixtionem diuersi sulphuris corrumpentis ipsa, quod fuit
in mineris suis. Et ideo per sulphuris illius ablationem dire-
ctam, cuiuscunque modi sit, sanantur & perficiuntur per hunc
lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos.
Argentum autem patitur principium lepræ phlegmaticæ,
quia in se ipso habet partes sulphuris adurentis illud, ut pa-
tet. Sed natura sagax, in ipsius generatione miscuit theria-
cam talē, quod non augmentatur, sed sic manet aut in melius
transmutatur. Quod sulphur cum per hunc lapidem ablatum fue-
rit, statim erit aurum. Aurum autem purissimum est & nobilissimum,
& equalissimum, sicut Sol inter sydera, Et sicut sanguis purissi-
mus in corpore humano temperat & complexionis, carens omni
contraria qualitate seu extranea, & habet summam sanitatem.
Et

COLLECTANEA

Et ideo ars sequens naturam, uult omnia cum hoc lapide facere, qui est sicut Theriaca ad Venenum, & in solum aurum transmutare, sicut natura facit. Venenum autem proprie dictum & similiter Theriaca, est secundum Chymistas, quod fuit dictum fermentum proprie, & hoc est quo ad operantem. Quia si stat in suo gradu, uigilanter tempore ortus & generationis animaduertendum, ut applicetur Theriaca, & uita sibi & operi. Quod si ulterius ignoranter transcendat, corrumpit opus, quia euanescent omnia elementa quae erant miscenda. Quare est sibi uenenum, mors & desperatio, & moritur etiam lapis, eo modo quo sibi inerat uita. Vnde Plato tertio stoicarum in commento, hanc insinuans sententiam, abscore dixit: Res, quando perueniunt ad terminum suum, sunt uenenum mortiferum, & est res simplex unius essentiae, & attrahit quicquid assimilatur sibi, & propter hoc interficit animal. Et hic gradus est uita, & interfectio operantis, ex odore suo. Et ideo cauendum est, omnimoda cautione ab eius odore ne interficiat. Et quando hoc signum apparuerit, peruenit ad terminum, & ditatus est operans, ab eius obseruatione, &c. Ad propositum sunt multae auctoritates Philosophorum, quibus causa breuitatis obmissis, duas saltem uel tres adduco. Rosinus: Hoc est uenenum, ineffabilis praeterea, quod palam minima & uilissima uenditur re, &c. Et Haly: Hic lapis est uita mortuorum, & eorum resurrectio. Est & medicina conseruans corpus & purgans. Morienus: Est autem elixir medicina, ex pluribus confecta, quae quidem medicina infirmitates metallorum sanat, quemadmodum theriaca infirmitates hominum. Vnde a quibusdam Venenum appellari solet, quia sicut uenenum in corpore humano, ita elixir in corpore metallino suas exercet uires.

De unione corporis & animæ cum suo spiritu.

Cap. XI.

Videndum est, quod in magisterio & termino operationis cum oritur anima ipsa, quærit corpus suum, ut cū eo uniatur, & recipiat uitam & operationem, quæ unio & compositio fit, mediante spiritu. Et cum coniuncta fuerit corpori, uiuunt in æternum cum suo corpore. Hæc autem coniunctio fit in ortu & resurrectione animæ. Quia quamuis prius creata esset cum suo corpore, tamen propter inquisitionem corporis, & corruptibilitatem, non poterat anima suas proprias & incorruptibiles ostendere operationes. Imo tanquam mortua & inutilis iacebat, & quasi cum corpore tumulata. Et quando per magisteriū ipsa purificatur, & candidatur, resurgit à corpore suo separata, & tunc suum corpus est etiam purificatum, & ipsa quærit suum corpus, & desiderat coniungi sibi, ut in æternum uiuat, nec potest coniungi cum corpore alieno. Potius enim tunc euolat ab igne, trahens secum corpus suum ad uolatum, quàm alteri corpori patiatur coniungi, & uniri, & sic opus annihilatur, & artifex à suo proposito uacuatur. Ideo corpus dicitur suæ animæ Theriaca, cum anima per illud saluetur, & beatificetur. Et dicitur Venenum, cum sit causa mortis animæ perpetuæ, quando per insipientiam artificis non coniunguntur. Et ex hoc patet ueritas illius uerbi Platonis, quod apud Philosophū non uerificatur octauo Methaphysicę, scilicet, quod anima nostra orta, sit in Orizonte æternitatis, antequam suo corpori uniatur. Quia posuit formas uniri, & separatas uniri per medium. Fuit enim loquutus secundum *ἀναλογίαν*. Et in hac coniunctione resurrectionis, fit corpus totū spirituale,

T ut ipsa

COLLECTANEA

ut ipsa anima. Et sunt sic unum sicut aqua mixta aqua, & non separantur de cœtero in æternum, cum in eis nulla sit diuersitas, imo unitas & identitas omnium trium, scilicet corporis, spiritus, & animæ, absq; separatione in æternum. Sicut patet uere de identitate, & unitate sanctissimæ trinitatis in Deo: scilicet patris, filij, & spiritus sancti, quæ sunt in ipso Deo unū, cum distinctione personarū, absq; diuersitate in substantia. Ex quibus uerbis directe possumus conijcere, quod antiqui Philosophi huius artis fuerunt uates ueri, per hanc diuinā artem, scilicet de resurrectione animæ humanæ cū suo corpore, & eius glorificatione. De apparitione Dei in carne humana, scilicet Christi, & identitate ipsius cum Deo, mediante influxu, & manatione spiritus sancti, quamuis indistincte ualde hæc nouerunt & confusè. Censeo uerum esse apud considerantes ueritatem, & figuras in rebus. Quod quicumq; huius artis diuinæ & gloriose fuerit uerus artifex, poterit ponere trinitatem in Deo in unitate, & unitatē in trinitate, cum distinctione tamen, sed absq; diuersitate in ipso. Nam in hoc lapide uere assignatur trinitas in unitate, & è conuerso, cum distinctione, & absq; diuersitate, ut patet subtiliter intuenti & scienti. Neq; uideo exemplum in mundo sic per omnia simile, ad assignandam trinitatem in Deo, sicut hoc. Illud etiam Beati Augustini, quod ponit ca. 10. de trinitate in anima, & quod ponitur primo sententiarum, scilicet quod in anima sint ista tria idem, scilicet memoria, intelligentia, & dilectio, siue uoluntas, est quoq; pulchrum & uerū. Et credo firmiter, quod quicumq; infidelis hanc artem diuinam ueraciter sciret, fieret necessario fidelis in trinitate Dei, & si hoc non facit, nō est, nisi ex timore pœnæ præcepte, ne sibi pœna similis inferatur. Nihilominus tamen perfectissime uidet, & trinitatem

tem in Deo esse, & assignari necessario posse, per istius lapidis prætiosissimi inuentionem. Sicut uiderunt Hermes, Plato, & antiqui Philosophi. Ad propositum uero redeunt de ueneno & Theriaca propriissime loquentes, dicimus nunc quod hic lapis cum in decoctione oritur, tunc oritur in diebus præfinitis, ad similitudinem argenti uiui candidissimi, & est Mercurius Philosophorum, ut ex uerbis eorum concipimus. Et quia argento uiuo nulla utilitas sequi potest, nisi cum corpore suo coniungatur & mortificetur. Ideo necessario, ut ueritas & finis operis constet, oportet ut à corpore suo tunc interficiatur. Et quia omne interimens large sumendo, potest dici uenenum, ideo istud corpus dici potest, & dicitur uenenum, sine quo opus hoc constare non potest. Et quia talis interemptio est salus & perfectio eius, quod interimitur ut uiuat uita incorruptibili in æternum. Ideo dicitur Theriaca, qui ad uitam incorruptibilem per interemptionem ipsum reducit, sicut uere patet in glorificatione sanctorum. Nam quod eos interimat, scilicet mors, potest dici uenenum, sed quia ex hoc accidit uita perpetua cum glorificatione. Ideo potest dici Theriaca, quæ Theriaca proprie & uere erit in die nouissimo. Tunc enim fiet animarum & corporum suorum purgatione resurrectio ac coniunctio, & unio perpetua. Et sic etiam in hac arte accidit gloriosa, in suo die nouissimo. Hoc autem uenenum & Theriaca est corpus antedictum & fermentum, & clauis totius operis, & est forma Solis, & flos auri. Vnde Zeno in turba Philosophorum; Scitote quod nullum corpus est præciosius & purius Sole. Et quod nullum uenenum tingens, generetur absque Sole, & sua umbra. Qui Philosophorum uenenum absque hoc facere conatur, iam errans decidit in id, quod eius tristitia permanet. Qui autem

T sapiens

COLLECTANEA

sapientum uenenum, Sole & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit archanum. Item alter in eodem: Cum autem uenenum ipsum corpus penetrat, inuariabili colore colorat. Et nunquam dimittit corpus animam, quæ comparabili est, à se separari &c. Ex quibus dictis patet, quod sine ueneno & Theriaca Chymia non perficitur, non secundum intentionem considerantium in superficie, scilicet quod apponatur aliquid aliorum ab extrinseco. Sed quia in fine operis & decoctionis sunt hæc obtinentia nomina eorum, ut dictum est. Hæc uerba profundissima sunt, & dicta secundum sententiam antiquorum Philosophorum, & sunt consona cum prius dictis: de fermento & elementis.

Quid sit coagulum, quid lac, & quid masculus & femina, in lapide Philosophorum secundum Philosophos.

CAP. XII.

DE coagulo quoque & lacte, nec non & de masculino & femina, Philosophi in hoc lapide tractauerunt. Sunt enim hæc de secretissimis terminis huius artis, quibus incognitis, & hæc ars quoque totaliter ignoratur. Sunt quidam qui imaginantur, quod hic lapis cum perfectus est, comparatur ad Mercurium, sicut coagulum ad lac. Sicut enim modica pars coaguli, multam quantitatem lactis coagulat, Sic modica pars huius lapidis, super multas partes Mercurij projecta, coagulat in Solem uel Lunam. Qui longe ualde ab eorum intentione loquuntur. Si enim sic esset, quæ nam esset comparatio huius lapidis ad metalla? Non enim potest coagulare ea, quæ iam coagulata sunt à natura, Mercurius autem sic. Nos ergo dicimus quod coagulum apud Philosophos

Philosophos est illud, quod in capitulis dictis est indicatum, corpus siue fermentum, siue uenenum, siue flos auri, quod est occultum in Mercurio Philosophorum quando oritur, & ille Mercurius dicitur lac. Illud enim coagulum est, quod coagulat illum Mercurium. Et ipsum & argentum uiuum sunt unum, & idem in substantia. Ita quod seipsum coagulat, & ab alio non coagulatur, ut uere pater de Cera liquefacta, quando coagulatur. Et sicut coagulum fit ex solo lacte, sed per quandam digestionem & decoctionem alteram recipit potentiam & uirtutem coagulandi illud lac, in quo est, Sic & hoc coagulum quod est in Mercurio Philosophorum ortum, recipit per quandam digestionem & decoctionem, alteram potentiam & uirtutem coagulandi illum Mercurium in quo est, & recipiendi & perficiendi cum sit in ipso, & cum ipso ortum. Vnde sicut coagulum dominatur lacti. & ipsum coagulando ad se conuertit, & fiunt omnino unum coagulum, absq; diuersitate, sic & hic. Propter quod non fidendum Mercurio sublimato, sed calcinato post sublimationes, ut dicit expositor in lumine luminum. Quia cum fuerit sublimatus Mercurius Philosophorum candidus, de sui natura est uolans ab igne, cum autem a suo coagulo coagulatur, calcinatur, figitur, & retinetur. Et hoc coagulum est aurum Philosophorum, & uenenum.

Et sciatis quod hoc coagulum est clauis Philosophorum, quia coagulando spiritus, dissoluit corpora simul & semel in eodem momento. Et ideo dixerunt Philosophi, quod spiritus non possunt detineri nisi cum aquis corporum, & quod unum & idem est coagulatio spiritus, & solutio corporis. Vnde Rhasis in epistola quadam: Gummi nostrum coagulat lac nostrum, & lac nostrum dissoluit gummi nostrum, &

COLLECTANEA

post hoc apparebit rubedo orientalis, &c. Et Lucas in Turba Philosophorum: Accipite argentum uiuum quod est ex masculo, & ipsum secundum consuetudinem coagulate, non enim hic est regendi initium, eo quod iam coagulatum est. Senior: Quando uidi aquam seipsam coagulare, tunc certificatus sum, quod res uera est sicut assignatur. Et hanc aquam coagulatam nominant nomine cuiuslibet masculi, deinde desponsauerunt eum cum foemina, & ipse est ex ea, & ipsa est radix eius, & coagulatio eius, sicut dixit Hermes. Idem in eodem: Congelat autem haec aqua cum est coagulata, & aqua currens est mater congelatae, & ex ea fuit. Ad hunc autem modum assignauerunt in suo lapide masculum & foeminam, nominantes Foeminam ipsum lac, quod coagulatur, Masculum autem, quod coagulat. Quia actio attribuitur masculo, passio autem foeminae. Nam in hoc lapide quando oritur, cum ipse sit liquidus & fluens, & paciens, dicitur foemina. Suum autem coagulum a quo coagulatur, cum sit solidum, firmum, permanens, & agens in illud, dicitur Masculus. Compositum uero ex ijs, dicitur Lapis commixtus, completus, & perfectus, & sunt in commixtione unum omnino, sicut in Cera. Vnde dixit Alexander: Scias quod nullus nascitur nisi ex mare & foemina, & nullum germen gignitur nisi ex humido & calido, alias siccoco. Item in Turba Philosophorum: Cum enim masculus & foemina coniunguntur, fit mulier non fugiens, compositum autem spirituale. Vt enim masculi recepta, gaudet foemina, eo quod masculo iuuatur, Masculus uera a foemina tingente ipsum spiritum, Masculus igitur & foemina in simul coniunguntur & unum fuerit, &c. Item alter in eodem: Veneramini regem & uxorem suam, & nolite eos comburere, &c. Senior:

Senior: Masculus est sine alis existens sub foemina, foemina uero habet alas & uult uolare, masculus autem retinet uolantem. Et propter hoc dixerunt Philosophi, facite foeminam ascendere super masculum, & ascendet masculus super foeminam, &c. Et Rosinus: Foemina masculo roboratur &c. Et est sciendum quod masculus & foemina sunt idem in eodem subiecto, & sunt uirtutes habentes diuersas & contrarias actiones in tali subiecti unitate. Et hoc potest confirmari per Philosophum, primo de Plantis, qui ponit, quod in seminibus est mixtio masculi & foeminæ, dicit enim sic: Semen plantæ est simile imprægnationi, quæ est mixtio masculi & foeminæ. Et sicut in ouo est uis generandi pullum, & materia cibi, usque ad horam complementi, & sui exitus ab eo. Et sicut gallina ponit unum ouum in una hora, ita & planta semen, &c. Et idem dicit decimo sexto de animalibus: Ex quo patet quod talis copulatio siue connexio potest dici Hermophroditus, quia plantæ & semina ubicunque imprægnant, & imprægnantur: & hoc denotat, agens & patiens, in eodem subiecto simul esse commixta, in unitate quadam. Quando igitur oritur lapis iste, habet in se mixtionem masculi & foeminæ, sed oritur liquidus, fluens, uolans, lucidus & coagulationem patiens, & sic est foemina. Coagulum autem oritur in uentre eius, & est solidum, stans, permanens, umbram ostendens, sicut faciunt lapides prætiosi lucidi, & coagulationem in illo faciens, & est masculus. Et sicut foemineum & paciens est, & quiddam diminutum & imperfectum, ita masculinum cum sit agens, est quiddam completiuium, & perfectiuium ipsius. Et quia foemina est alba fugiens, sed ualde leuiter finit se à masculo capi, masculus uero est rubeus persequens

COLLECTANEA

persequens foeminam fugientem, & ipsam capiens, & retinens uir ualida. Propterea dixerunt, Foemina habet alas, Masculus uero non. Hermes: Fili extrahe à radio suam umbram. Radius enim est humiditas & foemina, Umbra uero est siccitas in humiditate occulta, & est masculus, cuius generatio fuit à natura, antequam generatio foeminæ. Simili modo dixerunt hunc lapidem primo esse senem, & secundo iuuenem. Quia de ratione iuuentutis, est colorem rubeum in ferre, roseum in cute humana, et in capillis, de ratione autem senectutis, albedinem. Cum ergo hic lapis primo in sui generatione sit albus, in secundo rubeus, merito primo dicetur senex, secundo iuuenis. Vnde Rhasis in epistola: Lapis scientiæ nostræ, primo est senex, & ultimo puer, quia albedo est in principio, & rubedo in fine, &c. Dixerunt etiam cum proportionem simili, hunc lapidem regionalem. Quia ratione suæ humiditatis, dixerunt ipsum esse Aegyptiacum, & ratione siccitatis, Persicum. Vnde Aegyptum, domum humiditatis dixerunt, Persiam autem domum siccitatis. Et Aegyptij, terræ Persarum egent subsidio, sicut dicit Miluensis. Omnis enim putrefactio fit in humido, finis autem putrefactionis est siccitas, & incineratio. Cum ergo fuerimus in fine putrefactionis completæ, oportet desiccare, & tunc fit conuersio elementorum, quia humidum fit siccum. Et Aegyptij recipiunt subsidium à Persis, & sic alternatim lapides ad inuicem commutantur. Et ideo putrefactio non ualet alibi quàm in Aegypto, ipsius autem finis, non est nisi in Persia. Secundum hunc ergo modum assignauerunt in hoc lapide, mulierem prægnantem, masculum rubeum in utero habentem, & parturire clamantem. Vnde lapis qui superius dictus est foemina, est mulier prægnans, qui autem dictus

dictus est masculus, est stans in utero paratus ad partum. Et ideo in coagulatione apparet partus. Quia lapis dictus foemina, parit lapidem alium, quia quod erat intus exit foras. Et quod erat fluxibile fit coagulatum. Multos quoque alios terminos annuerunt Philosophi, sed praedictorum cognitio ne integre habita, aliarum cognitio nullatenus poterit occultari.

Sequitur de similitudinibus generationis foetus ex spermate & sanguine menstruo, & aui ex ovo, comparando in generationem auri, ex sulphure & argento uiuo, ad generationem ipsorum.

Cap. XIII.

Cum locus à simili sumptus, & proportionem in arguendo, in qualibet arte & scientia familiaris sit, & omnia manifesta esse uidentur. Ideo generationem auri à natura, & ab arte, ex sulphure & argento uiuo, foetus ex spermate & menstruo sanguine, intendimus proportionabiliter explicare, ut ex ijs omnia quae diximus à simili roboremus. Erunt autem proportionem nouae & inauditae. Dicimus ergo quod principia generationis foetus sunt duo, sperma & sanguis menstruus. Quia in omni generatione est necessarium, agens & materia. Materia uero & agens non coincidunt, ut patet secundo Physicorum. Sperma autem est agens, & sanguis menstruus, est materia, ut patet ex quindecimo & sedecimo de animalibus. Et ut dicit Auerrhois secundo colliget, Et quia omne agens cum introductione suae formae, simul separatur à materia, nec subijcitur materiae, seu pro materia generati, ergo sperma separabitur ab illa, simul cum introductione formae. Quod autem sanguis menstruus sit materia generati, sic

COLLECTANEA

rati, sic patet. Quia ex eisdem generamur & nutrimur, & conuerso, ut dicitur secundo colliget, & secundo de generatione & corruptione, & decimo quinto de animalibus. Cum ergo foetus nutritur ex sanguine, ergo similiter generatur ex eo, oportet ergo dicere quod sperma sit agens. Vere ergo dicit Philosophus decimo quinto de animalibus, scilicet ut dat formam & principium motus, foemina dat corpus & materiam, sicut in lacte coagulato. Ita erit quod abscinditur a matre & foemina. Est ergo masculus operans, & foemina passiva, sicut est scammum ex carpentario & ligno. Non igitur erit sperma tanquam pars generati, sed erit sicut motor, & forma, & sicut sanitas quae accidit infirmo, ex scientia medicinali &c. Possumus ergo in proposito dicere, quod sicut scammum est ex carpentario & ligno, ex carpentario tanquam efficiente, & ligno tanquam materia. Et sicut foetus est ex spermate, sicut ex efficiente, & menstruo sanguine, sicut materia. Eodem etiam modo omnino dicimus, quod aurum & lapis Philosophorum, est ex sulphure, sicut ex efficiente, & argento uiuo, sicut ex materia. Et sicut sperma informat forma sibi simili, & non aliena, sic sulphur informat forma sibi simili, & non aliena. Ita hoc sulphur agens extrinsecum, extrahit per digestionem illud sulphur quod est in potentia in argento uiuo in actu, quod sulphur informat argentum uiuum forma sua, id est, forma auri, aut lapidis Philosophorum. Et hoc est, quod argentum uiuum inaequantur, coagulat, colorat, & infixat per actionem illius.

Est praeterea notandum quod sperma generat ex materia cor primo, & primam uirtutem in corde imprimit sibi similem

similem. Quoniam sperma habet primam uirtutem generatiuam contractam ab eo, de quo decissum est, & generando cor, dat similem uirtutem generatiuam cordi, & post separatur ab eo, & derelinquit ipsum solitarium. Quia cor potest de coetero generare alia corpora uel membra omnia, ad corpus pertinentia, per uirtutem primam sibi introductam à spermate sibi similem, uirtuti existentem in spermate, absque presentia spermatis. Quia sperma postquam generauit cor, iam totum opus suum peregit, nec est de coetero necessarium ad generationem. Non autem solum in corporibus animatis anima sensibilis, sed etiam animatis anima uegetabili hoc idem patet. Post seminationem enim determinata periodo, germinabunt semina per uirtutem generatiuam insitam ipsis, & in quibusdam ascendunt semina diuisa super terram in ipsa generatione, & in quibusdam manent in terra. Et illa semina adhærent germinibus, post separantur, & paulatim crescunt in ipsis germinibus, tanquam uana & inutilia ad generationem ulteriorem. Quia similem uirtutem generatiuam quam habebant intus, duxerunt in ipsis germinibus, & germina obtinuerunt eam, & euanuit uirtus, quæ prius fuerat in seminibus, postquam opus suum totum peregit, propter quod illa germina sunt, & permanent, per se sufficientia ad generationem successiue, absque seminibus, ex quibus generata sunt, Ideo generant folia, flores, & semina in circulo, sicut illa ex quibus originem traxerunt. Omnes etiam res quæ generantur, & in sua specie multiplicantur, non generantur nisi à sibi similibus in natura, tanquam à principijs & radicibus suis, secundum modum quæ diximus. Est ergo generatio sicut cor generatum, & separatum à semine suo, in quo

V 2 est tota

COLLECTANEA

est tota uirtus foeminis generatiua, omnium membrorum plantæ, & partium eius, secundum exigentiam suæ speciei, quemadmodum in corde Embrionis à spermate generato.

Siceodem modo dicimus quod sulphur extrinsecum generat ex argento uiuo sulphur quoddam, quod est sicut cor, primam uirtutem generatiuam, introductam à sulphure extrinseco in se continens, & tunc amplius non eget eius præsentia. Quia sulphur extrinsecum, iam totum opus suum peregit. Et hoc sulphur generatum in Mercurio, & ex eo est cor & forma, & tinctura, quemadmodum in homine cor &c. Sicut ergo sperma post generationem cordis, non habet aliud efficere de cætero, quia introduxit formam, et etiam impossibile est, duo agentia cōcurrere æqualiter ad eundem effectum. Sic & sulphur extrinsecum similiter se habere debet. Ergo sulphur extrinsecum, postquam introduxit in actu sulphur ex intrinseco argenti uiui, quod est sicut cor, & forma argenti uiui, debet similiter separari. Confirmamus autem hoc per Philosophum decimosexto, de animalibus dicentem: Creatur autem cor prius à spermate, aut membrum conueniens cordi, quod erit principiū generationis corporis totius &c. Et post dicit: Et propter hoc in creatiōe, cor prius inter alia omnia membra in actu existit, quod manifestum est sensui, & similiter rationi, quando conceptum suscitatur, ex semine maris & superfluitate mulieris seu foeminæ, & cum fuerit solitarium, debet regere se, sicut filius qui exiit à domo patris sui &c.

Sciendum prodictis, quod sicut non est necesse, quod primū mouens tangat suū mobile continuo, sed sufficit quod iam tetigerit, ut patet in sagittatore & sagitta. Sic est de spermate, & illo, à quo decusum est, scilicet corde, quod generauit sperma

sperma, & corde, quod generauit membra fœtus. Vnde dicit Philosophus decimo sexto de animalibus: Sicut accidit rebus quæ sunt per se, quod primum mouens mouet, non quod non tangat corpus omnino ulterius, sed quia iam tetigit in præterito. Ita est illud ex quo fit sperma, & non tangit post hoc. Eodem modo dicimus de sulphure & Mercurio, quia cum sulphur extrinsecum, tetigit argentum uiuum, & generauit siue creauit sulphur in argento uiuo, ex ipso in quo est uirtus prima generandi & in formandi aurum, non est necesse, ut de cætero tangat ipsum, sed sufficit quod iam tetigerit in præterito. Ideo dignum est, ut hoc extrinsecum separetur sicut perpetuum à corruptibili. **AMPLIUS**, subtiliter enim animaduertendum est, quod sperma, quando est forte & temperati caloris, tunc est potens digerere menstruum complete. Quia non potest fieri completa digestio, nisi per calorem completum, sicut indigestio per calorem diminutum. Ergo cum sperma fuerit uincens & potens bene digerere menstruum, scilicet cum sit sicut motor & operans, assimilabit sibi hoc necessario quod generat, Ergo generabit masculum, cum sperma sit ex masculino. Et quia omnis corruptio & alteratio est ad contrarium, tunc quando sperma non poterit uincere & digerere menstruum, propter paucitiam caloris, non poterit fortum secundum similitudinem formæ suæ producere, ergo erit alterata ad contrarium. Et quia fœmina contrariatur mari, necessario creabit fœminam, quia sperma est sicut operans, & menstruum sicut patiens. Propterea accidit, quod mares sint calidiores fœminis, quia caliditas tribuitur agenti. Sic eodem modo dicimus de Mercurio & sulphure. Nam quando sulphur est bene potens digerere argentum uiuum, ex completa actione

V 3

caloris,

caloris, tunc sulphur assimilabit sibi argentum uiuum, & faciet ipsum aurum. Quoniam sulphur est ipsum digerens & citrinans, ideo aurum est citrinum, & masculinum complete digestum. Cum autem sulphur non poterit bene digerere argentum uiuum ex indigentia caloris, tunc erit altera ratio ad contrarium, ergo sulphur non assimilabit sibi Mercurium, ergo non fiet aurum, sed argentum. Et ob hoc argentum est album, sicut argentum uiuum, & est sicut foemina & incomplete digestum. Et haec est causa albedinis argenti, & citrinitatis auri. Vnde sicut foemina est mas occasionatus, secundum Philosophum in libris praëlegatis, sic similiter dicitur quod argentum est aurum occasionatum. Est autem citrinitas, & albedo in auro & argento non ex utroque, sed ex argento uiuo tantum, quemadmodum album in ouo, & citrinum, sunt ex parte foeminae, & non masculinis, quamuis in argento uiuo non sint ita distincta, ut in ouo. Ideo dicit Philosophus decimo septimo libro de animalibus, Album & citrinum in ouo, non sunt ex mare & foemina, sed ex foemina tantum. In alijs autem metallis, quia aut sulphur non potuit bene digerere, & uincere argentum uiuum, propter paucitatem caloris, ut in Saturno & Ioue, aut combussit nimis, ut in aere uel ferro. Ideo in ipsis nondum potuit generare aurum nec argentum. Quoniam sulphur non est uincens, nec uictum omnino. Et intemperantia caloris sulphuris, potest esse magis in abundantia, quam in defectu, & potest utraque dici indigestio diuersis respectibus, postquam non tenet medium. Ideo bene dicit Philosophus, decimo octauo, de animalibus, scilicet quod mares & foeminae indigent temperantia caloris, quemadmodum omnia naturalia & artificialia, non sunt nisi per terminum, & temperantiam

rantiam determinatam, cum calor uincit ualde, desiccatur res humida. Et cum diminuitur multum non potest sustinere humiditates, & propter hoc indiget temperantia. Si autem non fuerit ita, accidet istud, quod accidit rebus decoctis, quoniam ignis multus comburit, & paucus non potest digerere. Et propterea indiget mas & foemina ad creandum filium, temperantia caloris, &c. Et huic concordat uerbum Galeni in quarto de ingenio sanitatis, qui dicit: Omnis error duobus modis est, in quantitate scilicet, si ultra temperamentum est, uel citra temperamentum. Nam idem, id est consimilem defectum, facit plus, & minus. Vnde dicimus, aurum solum esse à calore temperato decoctum, & à natura digestum, citrinum, masculinum, & simile est argentum, & nullum aliorum hoc habere meruit.

R V R S V S N E uideamur ignorare intentionem uerborum Aristotelis, dicimus, Quod quamuis sperma sit factor Embrionis, ut dictum est, tamen non est sicut principale agens, sed magis ut organum & instrumentum. Quia anima existens in spermate, est principale agens, & mouens, mota ab anima generantis, cum omne quod est, habeat animam actu, uel potētia, uel secundū quid, uel simpliciter, ut dicitur decimo sexto de animalibus. Et utitur spermate tanquam instrumento cū calido & frigido, ad generationē & formationem, ut ibi dicitur, unde ex motu generantur calidum & frigidum, ut instrumenta faciunt duritiem & molliem, & similia accidentia, ut patet tam in naturalibus, quam artificialibus. Gladius enim efficitur ex motu instrumenti, quod mouetur secundum scientiam artificis, &c. Vnde sicut anima hominis in qua est scientia, mediante sanguine & spiritu, mouet manum, & instrumentum extrinsecum, per

per quod deinde mouetur materia, sic & anima existens in spermate, mouet spiritum secundum motum generantis à quo exiuit, & utitur ipso, ut instrumento mediante calore naturali, & sperma mouet materiam, scilicet menstruum. Vnde dicitur decimo sexto de animalibus: Quod cum sperma uenerit in matricem, mouet menstruum eodem modo, quo ipsum excitat modum, scilicet ab anima generantis à qua exiuit sperma, & omnia membra sunt in potentia, tam in menstruo, quàm in spermate. In actu autem nullum, sed in menstruo passiuè, in spermate uero actiue. Et hoc facit cum calido naturali uel animali proportionato, ordinatione Astrorum, quod est uitale, quod calidum, non est ignis uel ab igne, ut ibi dicitur. Cum ignis animal non generet, nec nutriat. Eodem modo dicimus de sulphure, & argento uiuo, in operibus naturæ. Quoniam sulphur non est agens principale, sed uirtus mineralis occulta existens in ipso, mediante calore mineræ digerente, est principale agens intrinsecum cum corporibus cœlestibus, & mouet sulphur cum calore suo sicut instrumentum, Sulphur autem mouet argentum uiuum, tanquam materiam sibi propriam ad generationem, eo motu, quo mouetur ab agentibus primis. Similiter in operibus eiusdem naturæ mensuratis ab arte, quia anima artificis in qua est species & scientia, est principale agens extrinsecum, & mouet uirtutem mineralem digestiuam, & liquēfactiuam & generatiuam existentem in sulphure per tempus, caliditate ignis mensurata ab artifice, sicut principale agens intrinsecum. Et hæc uirtus mouet sulphur, in quo est, sicut instrumentum. Sulphur autē motum, mouet argentum uiuum similiter, sicut propriam materiam ad generationem, eo motu, quo mouetur à primis. Et est aurum

aurum in argento uiuo, & in sulphure in potentia, actu uero non. Sed est in Mercurio uiuo passiuè. In sulphure uero actiue, sicut in efficiente. Vnde liquefactio & coagulatio, & alia accidentia sunt à calido & frigido, forma uero efficitur ex motu instrumentorum motorum, secundum scientiam artificis mensurantis & ministrantis ea naturæ.

Argenti uiui vulgaris similitudo.

Cap. XIII.

Dicemus denique quod argentum uiuum uulgare assimilatur menstruo, & ouis &c. Vnde sicut ex menstruo, absq; spermate nō fit Embrio, nec ex ouis fit auis absq; semine maris, quia uirtus animæ non est in eis, nisi ex spermate uel semine maris, ut patet decimosexto de animalibus. Sic ex argento uiuo uulgari, nunquam fiet aurum nec lapis Philosophorum, absq; sulphure. Quia non est in eo uirtus generatiua, nisi per sulphur. Secundum igitur hanc proportionem dicimus de sulphure, quoniam illud assimilatur spermati, & semini maris. Sicut ergo ex solo spermate, absq; menstruo foeminæ non fit generatio. (Siquidem tota materia generationis & nutrimenti non sit, nisi ex foemina) Sic ex sulphure solo, absq; argento uiuo, nunquam fiet aurum, nec lapis Philosophorum, quia in eo non est uirtus materiæ, nec nutrimenti. Et sicut ex albo oui fit generatio pulli, & nutrimenti ex solo citrino. Sic similiter generatio auri fit ex argento uiuo, & nutrimentum eius ex solo citrino, id est sulphure suo. Generatio igitur lapidis, erit ex albo, id est, argento uiuo, & nutrimentum ex solo citrino, scilicet sulphure suo occulto, digesto per actionem sulphuris extrinseci.

X

regi-

regimine artis & artificis, ministrantis naturæ. Propterea natura sapientissima in animalibus perfectis, in quibus est dare marem & foeminam, separauit marem à foemina, quæ ad generationem temporibus congruis coniunguntur. In seminibus uero, quia non sunt corpora mobilia, localiter, à principio intrinseco, coniunxit eis natura, simul marem & foeminam, ita, quod in quolibet semine est coniuncta & indistincta uirtus (quo ad substantiam uirtutis maris & foeminæ) ad generationem fiendam. Sic similiter, ac propter eandem causam, coniunxit in mineris metallorum sulphur & argentum uiuum, ad generationem ipsorum. Ideo minere metallorum omnium sunt mixtæ necessario sulphure & Mercurio uulgi, cum sint simul ibi generata, mixta, & coagulata. Et ob hoc, sicut mas non generat in substantia propria, sed in passiuâ sibi opposita (quæ dicitur argentum uiuum in arte) siue agens & patiens sint coniuncta siue separata. Sic similiter sulphur, non generat in substantia propria, sed in passiuâ sibi opposita, argentum uiuum dicta. Si igitur uerum est, quod in principio huius capituli diximus, secundum sententiam Aristotelis, Auerrhois, Alexandri &c. scilicet quod ex eisdem generamur, nutrimur, & complemur, & non ab extraneis. Ergo ex eisdem etiam aurum debet generari, nutriri, perfici ac compleri, & non ab extraneis. Cum igitur aurum sit generatum, nutritum, perfectum, & completum à natura, ex solo argento uiuo, ab extrinseco sulphure decocto, & ultimo ab eo expoliato, Ergo & lapis Philosophorum ex eisdem debet generari, nutriri, perfici, & compleri, scilicet ex quibus est aurum, & non de extraneis. Quia si cut cognitio rei sumitur ab essentia, & natura rei, & suis principijs, sic quoque operatio ipsius. Quia ergo ex im-

perfectis

perfectis metallis, debet per hunc lapidem aurum generari, nutriri, perfici atq; compleri per eorum mixtionem, ergo ex solis partibus eorum, quæ sunt ex eisdem ut aurum, generabitur aurum, & partes extraneæ corrumpentes separabuntur seorsum. Et cum partes quæ sunt in eis, scilicet, quæ sunt ex eisdem, ut aurum, sint argentum uiuum, ergo ex solo argento uiuo eorum generabitur aurum, & nutrietur, & perficietur, & complebitur per hunc lapidem. Ergo & partes sulphuris quæ sunt in eis, cum sint extraneæ & corrumpentes, separabuntur seorsim, quia non miscbuntur. Omnis enim res ex sibi similibus conficitur, & perficitur, & completur, & non ab extraneis. Vnde Philosophus in secundo de anima dicit: Quod nutrimentum in principio sit dissimile à nutrito, in fine autem simile. Ergo à similibus res perficitur, & nutritur & completur, & ideo ab extraneis non. Sic ergo patet, quod aurum Chymicum debet esse necessario ex eisdem omnino, & eodem modo generatum, ut minerale, & non de extraneis, nec modo extraneo. Qui igitur in extraneis laborant, & modo extraneo, à natura operantur, & extraneæ faciunt, atque aliena. Similiter autem, et qui in eisdem, non extraneo modo operantur, ueritatem rei consequuntur.

Cupientes igitur per artem Chymicæ, naturam sequi, non impendant laborem in argento uiuo solo, scilicet uulgi, nec in sulphure solo, scilicet uulgi, nec cum quibus alijs intermixtis, sicut nec natura, Imo nec in argento uiuo, et sulphure uulgi coniunctim (quod forsan uidetur mirabile) sed in eo in quo sunt à natura coniuncta, quia præparauit arti sicut ancilla. Coniungit aut ipsa natura à principijs generationis

sicut in lacte butyrum, lac & serum, quæ post digerit, & ab inuicem separat & sequestrat, similiter autem & ars. Similitudines autem istæ sunt, sufficientes & ueraces, etiam ad hoc propositum ostendendum, quamuis non sint totales. Quoniam animatorum ad inanimata non potest esse in omnibus totalis similitudo. Non enim generatur aurum ex auro, sicut animal ex animali, sed talis inuestigatio extranea pulcherrima est. Concludimus igitur ex omnibus prius dictis, quod quicumque cupiens, figuras & ἀναλογίας uerborum cum omni imaginatione inuestigare, cum ars supra naturam & rationem naturalem consistit, ut prius ostendimus. Oportet ipsum necessario operibus diuinis, supra naturam & naturalem rationem & intellectum existentibus consentire, & fidem omnimodo adhibere. Quod si solam rationem adeptus fuerit, finem artis penitus non attingit.

¶ CONIUNGIT AVTEM &c.) Sciendum, quod sicut natura generat metalla ex sulphure & Mercurio, non quod sulphur in sua natura per se reperiatur, in suis mineris nec argentum uiuum sic, sed reperiuntur hæc à natura commixta, & in naturam terræ redacta, neque reperitur etiã aliquid ibi, in quo saluetur media substantia, uel dispositio, à mollitie argenti uiui ad duritiem alicuius metalli, cum tamen non fiat transitus de extremo ad extremum, nisi per medium, sic & in transmutatione metallorum imperfectorum, uersus perfecta, est existimandum, quia natura in ijs occultissimè operatur. Regiones narrant res, & generationes diuersificant ea, non solum secundum species, sed secundum proprietates & accidētia in eadē specie. Hoc patet in animalis & inanimatis, ut dicit Philosophus 8. de animalibus. Sic
similit

similiter existimemus de mineris metallorum: Quia ratione diuersarum minerarum in regionibus diuersis, quædam possunt nobilitare imperfecta metalla, in Solem, & quædam non, quasi de se semper, & ubique sint disposita ad finem illum. Sicut etiam uidemus quasdam melius argentum, & quasdam melius æs producere propter dictas causas. Quia potest minera esse corrupta, & carens aquis lauantibus, per fluxum earum. Aut sulphuris mali repletio, impedit transmutationem talem fieri, in tali loco. Item secundum aspectus cœlestes ad hæc operantes, &c.

Instantia contradicta in qua probatur quod ex Venere & Marte non possit fieri aurum & argentum.

CAP. XV.

Sed dicit aliquis: Videtur quod ex ferro & Venere non possit fieri Sol uel Luna per Chymiam, siue per lapidem Philosophorum, quod primo probatur sic. Impossibile est illi rei quæ transiit terminum decoctionis, ut redeat ad terminum decoctionis, & ad medium. Sicut non est possibile, ut assum reuertatur ad elixum, ut dicit Auerrhois tertio colliget. Et cum æs & ferrum sint eiusmodi, ergo transmutari non possunt. Reliqua uero consistemus posse conuerti. Similiter quæ cruda sunt, possunt decoqui, è contra autem incrudari non possunt. Et quæ sunt semidigesta, possunt complete digeri, quæ autem superflue, ad temperatum reuertì nō possunt. Vt patet in cibus, qui elixantur & assantur, quando sunt crudi. Propter quod dixit Auerrhois, tertio colliget, ut supra. Item de tali digestionem dixit Rhasis in libro perfecti magisterij, & Morienes & quilibet Chymista, quod

quod Luna & Sol à calore suauī, & temperato decocta sunt, Iupiter autem & Saturnus à calore diminuto, Mars autem & Venus à calore superfluo affatiuo & urente, Adhuc, omnia imperfecta posse conuerti in Solem tam secundum artem, quàm secundum naturam. Sed est animaduertendum quod, cum duplex sulphur sit in quolibet metallo, præterquam in auro, scilicet extrinsecum comburens, & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis, intrinsecum autem nullo modo. Et quia hoc sulphur extrinsecum potest per artificium separari, sicut & à natura, patet uere, quod non sit unitum cum suo argento uiuo, ideo non facit ueram adustionem in argento uiuo, sed in seipso, quod patet, quia ipso separato remanet argentum uiuum purum, quod non sic remaneret, si cum eo esset unitum. Et ideo cum purificantur metalla imperfecta, in opere minori per ablationem quandam huius sulphuris, uidetur eorum argentum purius lucidius. Vnde de hoc duplici sulphure loquens Geber capite de procreatione Veneris, sic inquit: Ex præcedentibus itaq; sermonibus relinquitur in compositionibus duplicem fore sulphureitatem, unam quidem in profundo argenti uiui inclusam, in principio suæ mixtionis, Alteram uero superuenientem, quarum altera cum labore tolli potest, alteram uero nullo artificiorum ingenio tolli possibile est, quod per ignem perficitur, ad quod possit materiae operatio congrue ac utiliter peruenire, cum iam secum per eandem creationem unum factum sit. Hoc experimento probatur, quia uidemus sulphureitatem aduersibilem per ignem deleri, fixam uero non. Si igitur diximus corpora calcinatione mundari, intelligas utique à terrea substantia sulphurea, quæ non in radice ipsius naturæ insita est, uel

uel unita. Quoniam unitam purgare uel mundare per ignis ingenium nō est possibile, nisi adueniat argenti uiui medicina occultans & contemperans, aut illam de commixto separans. Item capite de coagulatione. Idem habet similiter scilicet argentum uiuum partes sulphuris naturaliter sibi admixtas, quoddam uero plus, quoddam minus, quas remouere per artificium non est possibile, &c. Quia ergo istud sulphur extrinsecus adueniens, potest per artificium separari a metallis, patet quod nō sit uere unitum cum Mercurio illo, nec de ipsius substantia. Ideoq; istud argentum uiuum in ferro & ære, potest perfici in aurum purissimum, sicut argentum uiuum, stanni & plumbi, per sulphuris extrinseci separationem. Et sicut illud est foedum, foetidū, & malum, ita dat tincturam foetidam & malam. Veruntamen in hoc tantum bonitatis habet, quia ipsum est agens in materia, sine cuius actione natura non possit generare aliquod metallorū. Ideo Gebri eius tincturā uituperans, tractatu de medicinis primis ordinis, capite de citrinitate Lunæ, dicit sic: Per sulphur etiam rubificatur Luna, sed illius rubificatio est difficilis & laboriosa immense, & tamen non resultat eius citrinatio bona, & fulgens, imo fusca & luens, terreatate mortifera, &c. Ex quibus iam dictis æstimamus, cum ratione, quod cum lapidis Philosophorum, super æs & ferrum liquefacta, proiectus fuerit, cōmiscbitur in momento cum omnibus, & solis partibus argenti uiui existentibus in ipsis, & unitur cū eis, cum sint eiusdē naturæ, et perficit eas in solē purissimū. Et omnes partes sulphuris extrinseci separabūtur seorsum, quia nō sunt de natura sua. Et hæc est intentio Gebri capite de differentiis perfectionis, differentia prima, quāuis uideatur aliter dicere capitulo de præparatione corporum in generali, scilicet Saturni

Saturni & Iouis. Argentum enim uiuum semper absq; uio-
lentia & labore commiscetur cum eo, quod suae naturae est,
alienum uero respuit & derelinquit. Similiter dicimus in
stanno & plumbo, & in argento, quamuis in Luna sint mor-
dice partes sulphuris extrinseci. Sed cum super argentum
uiuum proijcitur hic lapis, qui cum eo, tam secundum tor-
tum quam secundum omnes partes, sunt unius naturae &
substantiae. Ideo totum perficitur in aurum. Videmus enim
exempli gratia, in coagulatione lactis, quia coagulum coa-
gulat solum partes sibi similes existentes in lacte, alias uero
dissimiles respuit, & seorsum relinquit. Et ista substantia ca-
sealis in lacte existens, se habet, ut principium materiale, &
passiuium. Coagulum uero sicut principium formale acti-
uum, quamuis sint eiusdem materiae atq; substantiae et natu-
rae. Quod autem talis adustio, sit solum in Marte & Vene-
re, in eorum scilicet sulphure, & non in argento uiuo ipso-
rum, satis patet experimento ipsorum. Quia cum adurimus
siue coagulamus argentum uiuum cum sulphure et facimus
per sublimationem usi sur ex eis, post magisterium sublimae-
tionis, alteram separamus argenti uiui substantiam ab usi-
sur puram & mundam, ut prius & magis, quod patet, quia
nulla adustio facta est in illo argento uiuo, sed in solo sul-
phure. Ergo eodem modo in ferro, & cre, est existimandum.
Et sic patet solutio ad dubium, sicq; est finis huius aureae
quaestionis ex Bono Ferrariensi extractae.

De practica lapidis Philosophici.

CAP. XVI.

MAnifestum est operationem medicinae esse operatio-
nem naturae, ipsamq; medicinam esse eandem natu-
ram,

ram, eo quod ipsa medicina solum est ex natura composita. Certum quippe est rem omnem ex eo esse in quod resoluitur, ut gelu ex aqua in aquam conuertitur. Sic omnis lapis noster resoluitur in argentum uiuum, per magisterium nostrum, ergo prius ipse fuit argentum uiuum. Modus autem conuertendi ipsum in argentum uiuum est conuersio elementorum, quæ de aptitudine sua sunt ad inuicem conuersiua. Conuerte ergo elementa, & quod quæris inuenies. Quia nostra operatio, non est nisi naturarum mutatio, & eorum elementorum calidi cum frigido, & humidi cum sicco amicabile conuexio. Veruntamen non conuertitur siccum in humidum, nisi si prius fuerit factum frigidum, id est aqua. Nec frigidum in calidum, nisi si prius fuerit factum humidum, id est aër. Nam transitus de extremo ad extremum non fit, nisi per medium. Elementa uero media sunt, aër, & aqua. Si ergo siccum conuertatur in frigidum, & frigidum in humidum, & humidum in calidum, & calidum in siccum, habebis totum magisterium. Modi uero regiminis ad inuicem conuertentis, sunt quatuor principales: soluere, abluere, reducere & figere. Soluere est grossum subtiliare. Abluere, obscurum reddere lucidum. Reducere, est humidum conuerrere in siccum. Figere, est uolatiuum supra corpus suum sistere, ut permaneat cum corpore suo. Item, soluere fit diuidendo, corrumpendo, & in primam materiam reducendo. Abluere, fit distillando, inhumando, & calcinando. Reducere fit incerando, impinguando, sublimando. Figere fit desponsando, resoluendo, & congelando. Per primum mutatur natura interius, per secundum exterius, per tertium superius, per quartum inferius &c. Soluatur ergo lapis cum Mercurio purgato optime à sua terreitate & humiditate per modum sublimationis,

Y

& postea

COLLECTANEA

& postea reducto, id est, iterū reuifcato. Purgatio uero Mer-
 curij ipsius terreæ substantiæ superflue est ipsum sublimare
 semel uel bis à uitriolo & sale, donec illius albisissima sumat-
 tur substantia, quam pone in feruenti aqua, donec redeat in
 argentū uiuum, post tolle ab eo aquam, & operare cum eo.
 Quoniam non est bonum operari cum eo, nisi prius hoc mo-
 do purgetur. Tunc in hoc Mercurio mundo, munda corpora
 immitte æquali lance librata, postea inhumetur in balneo
 maris. Veruntamen nō misceas corpus albū cum corpore ru-
 beo, sed quodlibet seorsum serua. Quoniam aqua alba deal-
 bat, rubea uero rubificat. Nō ergo misceas aquam unius lapi-
 dis, cum aqua alterius, aut cū alio lapide, quoniam uehemen-
 ter errares. Abhinc uice post uicem contere, coque, reitera, &
 nō tedeat te hoc facere. Cū uero uideris nigredinem in aqua
 superstitie eminentē, collige eam caute, & repone ad partem,
 & scias pro certo, iam lapidem tuum esse dissolutū. Aquam
 uero totam distilla, per pannū, quod in eo dissolutū reperies
 reliquum ad coquendum reponas, donec totum in fuliginis
 modum nigrescat. Hæc aut fiant temperato ignis gradu scia-
 licet primo, in calido & humido ut dictum est. Si enim calor
 nimius affuerit, nigredinem in ruborem conuertet. Et color
 festinæ rubedinis, est signum combustionis. Et ideo si bene
 rexeris originem artis, erit caput corui. In illa namq; corpus
 dissoluitur, & in primā sui materiam redigitur. Et illud ideo
 quia dicit Aristoteles: Corpora non alterantur nisi in pri-
 mam materiam reducantur. Ideo dicit Plato: Indiges quod
 in solutione duorum luminariū labores, ut grauioribus par-
 tibus abiectis, opus cum leuioribus compleatur. Quod quia
 dem fit per sublimationem. Conuerte ergo lapidem tuum in
 sanguinē, id est, reduc corpora in primā materiam, id est Mer-
 curium,

curiū, uel aquam Mercurialē, & sanguinem in aērē, & aërem in terrā, & habebis totum magisteriū. Nūc porro ad elementorū diuisionem procedendū, & plenam eorum depurationē. Nam ignis extrahit, quod in interioribus consistit, commedit enim sordes lapidis per distillationem, & subtiliat ipsum per aëris leuigationem. Et ideo lapis noster in quatuor elementa diuiditur, ut magis subtilietur, & à sordibus melius depuretur, & ut firmitus postea coniungatur. Sed quanto magis putrida & digesta, tanto leuius diuiditur. Necessario ergo oportet putrefactionem antecedere separationem elementorum, ut in ipsa dissoluantur partes elementales. Accipe ergo ut dictum est dissolutum, pone in cucurbitam, & impone puluerem nigrum supra collectū, claude cū alembico suo & recipiente ne possit euaporare, & ignem subtus applica lentissimū, per mensem Philosophicū, id est, triginta dies, ut magis obscurū & corruptum fiat. Nam corruptio est substantiæ rei putrefactio, ex uaporis retentione, & ignis actione. Si enim per aëra dispergatur, minime putrescit, claude ergo uas, ne respirare possit. Peracto autem mense Philosophico, distilla suauiter elementa quatuor, puta aquam, terram, aërem & ignem, quodlibet seorsum ponendo. Veruntamen optime caueas, ne in eorum separatione nimio igne tincturam comburas, si enim comburitur, effectus eius priuatur. Continua ergo suauiter ignem, & primo recipe aquam egredientem, postea ignem cum aëre mixtum, quæ duo feruentur in simul, donec diuidas, quod uero remanet in fundo combustum, est terra nigra & sicca. Sic habes quatuor elementa, sed nondum depurata. Primum ergo elementū quod est aqua pura, frigida, & humida in natura, est septies distillanda, & erit splēdida & clara, alba ut cristallus.

COLLECTANEA

Inhumatio autem in fine interposita inter distillationes multum iuuat, ut ad perfectæ rectificationis signum melius deueniat, quod quidem signum est splendor, & cristallina serenitas, absq; fœcibus nisi forte albis. Fœces uero quas facit aqua in sua rectificatione, omni separa uice, & repone cū terra superius collecta. Aquam uero rectificatam, ut supra serua ad partem. Quoniam ipsa est Mercurius Philosophorū, sal ammoniacū, faciens matrimonium, aquæ uitæ abluens latorem, id est, terram nigram. Et cum ipsa soluuntur spiritus, & coagulantur, incerantur, & figuntur. Secundum uero elementum est aër igne adhuc mixtus, existens in se calidus, & humidus. Pone ergo ipsum in cucurbita, in aquam uel cineres, & quod distillatur, erit aër, oleum, sulphur, arsenicum, alumen, anima, aurum & tinctura. Et quod in fundo remanet, est ignis siccus & rufus, tendens ad rubedinem & nigredinem, quem ponas ad partem. Rectificatio autem aëris est eadem, sicut rectificatio aquæ, & eadem signa amborum, quæ quidem in humido distillando septies habet fieri, uel donec ad cristallinam perueniat serenitatem, absq; fœcibus nisi forte albis. Fœces uero quas fecit aër in distillatione, uel rectificatione omni uice collige, & cum supradicto igne ad partem repone. Aërem autem rectificatum, serua seorsum bene clausum. Cuius signa sunt gutta spissior, color nitensior, & leuitas aërea. Quia si ipsum prædictæ aquæ miscueris, supernatabit, sicut oleum. Et dicitur aër, oleum, pinguedo, & unguentum, adeps & butyrum, quod colorat, figit, & indurat res humidas, quod colorat lapides nō bonos, redigit mulierē in masculum, & leprosum efficit mundū, et dentes uacillantes facit stabilire. Tertium quoq; et quartū elementum, sunt ignis et terra, quæ ut Rhazis dicit, in simul sunt præparæ.

præparanda, propter abbreviationem. Et ideo etiam, ut bona sit eorum cōmixtio, & nō confundatur præparatio, & ne aduratur super ignis purior. & ut utrūq; aliud bene tingat. Accipe hæc duo elemētū iunge, & tere, & calcina bene, accenso igne, recipe cau in illis remanentē, q̄a ut dicit Rhasis: Aër qui à terra tēparat, pretiosior habetur. Cum uero bene fuerit calcinatus, & ab omni aëre uacua, erit coloris pallidi, habilis ad prægnationē. Si uero spiritus, id est aër, in ea remanserit, subnigra manebit, & minus operationi conuenit. Et ideo ut dicit Plato: Oportet te pro posse tuo separationem elementorum exercere, donec non remaneat aliquid de spiritu in corpore, id est, donec nihil de aëre remaneat in terra, nisi quod sentiatur. Et signum huius erit, cum nihil à corpore euaporauerit. Cum habebis igitur omnia quatuor separata, separatione recta, tunc aëri erit appropriatum lucidum, & tingens, & corpus siccū super quod uincit substantia terræ. Consequere ergo omni tempore, partem post partem, & cum parte, & serua singulariter eorum unumquodq;. Et hæc est elementorum separatio recta & uera, & depuratio completa. Quoniam nulla nostro operi necessaria est aqua, nisi candida, nec aër, nisi croceus, nec terra, nisi subalba & pallida. Tunc enim aqua est efficax ad soluendum, & efficax ad ingrediendum est aër, superabundans oleum ad tingendum. Diuide ergo lapidem tuum in quatuor elementa, & ea rectifica, atq; in unum coniunge, & totum habebis magisterium. ¶ Tertius igitur gradus est reductio lapidis in terram naturalem, quæ reductio per terræ contritionem fit, & aquæ super ipsam incerationē. Nam reductio lapidis fit per incerationem, ut in primis dictum est. Inceratio autem terræ est, cum partes terræ per calcinationem

tionem humiditate priuata, in humiditatem reducuntur. Nam corpus siccum & mundum calcinarum, est aptum & congruum ad potandum, quoniam omne siccum appetit suum humidum. Pone ergo in uase suo terram calcinatam, & superfunde aqua rectificatam, ut dictum est, coque igne lento per hebdomadam, & postea suauiter calcina decoctam materiam, Hinc superfunde aliam aquam, ut prius, leuiter coquendo, per hebdomadam, & demum leuiter calcina, iterum reponere cum noua aqua ad coquendum. Sic suauiter facito, donec terra sua exhauferit decuplum sui de aqua. Nam omnes res arida aquam appetunt, quoniam ipsa tam igni quam alijs elementis alimentum praestat, & dignum admiratione archanum. Et ista in oleastro oleum, in uire, uinum producit, & per ipsam in arbore, diuersi generis fructus procreantur, Sic etiam in terra nostra ex aqua nostra generatur, ipsa namque est frigida, & dicitur argentum uiuum, quod in corpore magnesia est occultatum, & in eo gelandum. Itaque cum congelatur, cineri similis efficitur, quia terra desiccatur, & aqua humectatur. Et ideo pondus est notandum, ne nimia siccitas aut superfluus humor, administrando corrumpat, ut uidelicet tantum assando decoquas, quantum dissolutio adiecit, & inhumando dissoluas quantum assando defecit. Et ideo omni uice, post calcinationem terrae, superfunde aquam temperate, nec multum, nec parum. Si fuerit multum, sit pelagus conturbationis, Si uero parum, combureretur in fauillam. Ideo postquam infuderis aqua, decoque per hebdomadam, & calcina suauiter terram, & ita hebdomadatim, praeparabis, conterendo, irrigando, & assando, donec totum redigatur in album. Et scito quod ignis lentus in hac dispositione operis spem salutis promittit,

promittit, & quia terra fructum non affert absq; frequenti irrigatione, multociens irrigare, assare, inhumare huius negotij effectum constituit. Et quæcunq; emanarit incommixta, seorsum repone, alioquin omnia corrumpis. Oportet autem terram nutriri primo paruo lacte, postea maiori, sicut est uidere de infante. Ideo ablue terram, contere, & coque, donec de sua biberit aqua quantum bibere possit, uel donec ipsa terra fuerit quasi pasta adhærens cum aqua. Ad hoc autem faciendum ignis & Azoth tibi sufficiunt. Et istud ideo, quia ut dicit Morienes: Ignis & Azoth latonem impregnant, abluunt & mundant, obscuritatem quoq; ab eo auferunt. Nam quanto magis ablutum fuerit aliquid, tanto magis limpidius apparebit, & melius. Dealbate ergo latonem & libros rumpite, ne corda uestra rumpantur. Coquite sicut cum terræ nigræ, cum humido aquæ suæ, donec siccum bibat humidum, & totum habebis magisterium. Quia cum aqua fuerit inspissata & congelata, erit terra foetu imprægnata, & ad parturiscendum prompta. Combure ergo eam, igne sicco, ut pariat filium, & custodi ipsum caute, ne effugiat in fumum. Et hoc est quod dicit Philosophus in Turba: Terram dealbate, & igne cito sublimate, quousq; exeat ex ipsa spiritus, quem in ea inuenies, qui dicitur auis Hermetis. Hunc cinerem ne uilipendas, quoniam ipse est diamema cordis tui, & permanentiū cinis, corona uictoriæ, &c. coagulum lactis. Mundare ergo est sublimare, abluere, & dealbare. Nam quod superius ascendit, est efficax mūditiō, quod uero ad ima labitur, est fex, & scorīa, & corruptio. Hic est ergo cinis extractus à cinere, & genitum Philosophorum, terra alba foliata, in qua seminandum est aurum. Unde dicit Hermes: Extrahe à radio suam umbram, & fecem quæ

COLLECTANEA

quæ ipsum interficit, & seminate aurum in terra alba folia-
 ra, sed illud aurum non est aurum uulgi, imo est aurum ani-
 mæ, quo tingitur aurum terræ foliatæ. Vnde dicit Calidius:
 Nemo unquam potuit neq; de cœtero poterit tingere au-
 rum, nisi cum auro. Plato quoq; dicit: Cum uideris unam
 quamq; spetiē ex partibus operis, reduc spiritus ad corpus,
 & sublima illud, quod uero sublimatur ex illo, erit clarum &
 lucidum. Reduc super illud approbatum animæ, post hoc
 ut commisceantur. Nam anima est uinculum spiritus, sicut
 corpus est uinculum animæ. Quartus gradus est uolatile
 figere super corpus suum unde sumptum fuit ab initio, scili-
 cet super calcem corporalem. Et ideo, quia spiritus, cum so-
 luerit corpus & animam, ut existant in forma sua, non per-
 manet fixus, nisi occupaueris ipsum. Occupatio uero est, ut
 coniungas ipsum cum corpore, de quo preparasti ab initio,
 quoniā in eo occupatur spiritus à fuga, ad supersistentiā cor-
 poris. Et ideo dicit Plato: Cum spiritus soluerit animā, cor-
 pus nō stat fixum. Coniunge ergo ipsum cū corpore, ut ge-
 renet sibi simile. Nec coniungas ipsum cū quouis ut constet,
 nisi de eo à quo fuit à principio, si hoc feceris, sit yccir. Et se-
 creto quod ab omnibus operantibus deficit propositum post
 operis complementum, si omiserit hoc secretum. Notate
 ergo uerba, signate mysteria, quia spiritus cum soluerit ter-
 ram albam foliatam, non permanet eorum aliquid fixum,
 nisi occupaueris ipsum cum corpore illo, de quo preparatus
 erat in principio. Spiritus est Mercurius, & corpus suum
 primum, est sulphur album & rubeum. Ideo cum spiritus
 soluerit corpus sulphureum, in omnibus ut dictum est super-
 rius præparatum, non figitur nisi occupaueris ipsum cum
 sulphure nouo, de quo præparatum erat ab initio. Nam
 sulphur

sulphur album & rubeum, ut docet Aristoteles, congelat argentum uiuum in Solem & Lunam. Coniunge ergo opus tuum cum corpore, ut generet sibi simile. Si hoc feceris, erit Yccir super alia corpora. Et hoc ideo, quia ut dicit Plato: Natura namq; naturam sequitur, & natura continet naturam, & docet eam contra ignem preliare. Fac ergo desponsationem inter uirum & uxorem, & totum habebis magisterium. Sed preparatio eorum, ut dicit Auicenna, est, ut primo uirum ex una parte, & uxorem alia parte munda, quoniam mundati a sordibus melius coniunguntur. Quia si non preparas corpora non poterunt amari. Fac ergo pacem inter inimicos uel elementa, ut conuenienti amplexu se diligant. Nam acutum magisterium Philosophorum imponit animam in calces corporum, tunc uigor spirituum comminuit in minimas calces plumborum. Item quando uis mittere fermentum in Elixir, prius misce cum spiritibus, quoniam nisi hoc faceres, non imprimeretur sua natura in ipsis. Commisce ergo bene fermentum cum elementis, & habebis illud quod quæris. Figitur autem puluis sublimatus sic. Recipe illud quod sublimatum est, & diuide per cucurbitas, seu urinalia, pro ut quantitas materiæ requirit. Et signum fixationis eius est, quando materia non plus ascendit in alembicum, uel pone super laminam ferream de corpore isto. Et si manet fixum non reuera. Deinde recipe urinalia prædicta æqualiter, & pone super furnum reuerberationis, & administra primo lentum ignem cineritium, per plures dies, donec per talem ignem non uideris plus ascendere, tunc modice fortifica ignem, quem continua per sex aut decem horas, & cum nihil uideris ascendere seu eleuari, circumdabis igne fortissimo, quem continua donec materia sit fixa, Et est sciendum, quod

Z

spirie

COLLECTANEA

Spiritus & anima non coniunguntur uero modo, nisi calore quia tunc omnes colores mundi apparent, & firmatur tunc, & perficitur opus in uno colore, scilicet albedine, & ibi conueniunt omnes colores. Dealbatio enim est operis initium, & totius corporis firmamentum, nec deinde in diuersos colores uariatur, præter quàm in rubeum, in quo est finis.

NOTA: Regimen ignis sit secundum naturam, & exemplum quatuor temporum. In primo tempore, scilicet hyeme, terra concipit. In secundo, scilicet Vere, producit herbas & flores. In tertio, scilicet æstate, maturantur fructus. In quarto tempore, quod est Autumnus, colliguntur fructus. Sic in opere nostro. In prima operatione Mercurius mortificatur, & totum opus uertitur in puluerem, & terra concipit ut in aliam uertatur naturam. Vnde in ista decoctione fit nigra. In secunda ascendit naturam suam dealbando. In tertia iam fructus apparent, scilicet rubedo, quæ est in fine operis. In quarta maturantur fructus, & ex eis colliguntur. Hæc de fixatione sufficiunt.

De hoc lapide recipe unam partem, & commisce cum mille partibus corporis uicinioris, & totum claude in uno uase firmiter & apto, & pone illud in furnum fusionis per tres dies, donec inseparabiliter totum sit coniunctum. Et hoc est opus trium dierum. Tunc ad infinitum proijcienda est una pars illius corporis coniuncti, super mille partes cuiuscunque corporis. Propinquiora tamen semper sunt uiciniora, & illud est opus unius diei uel horæ. Si uero medicina uel illud, scilicet Elixir, non haberet ingressum, tunc recipe de lapide in prima operatione extracto, & Mercurij supradicti subtili matiana, & simul misce & incorpora in lapide terendo, & deinde in balneo distillando, ut melius coniungatur, postea desicca

desicca. Et si uis poteris recipere aquam per alembicum, & hoc totiens reiterare imbibenbo, incorporando, desiccando, quousq; prædicta medicina cum prædicto Mercurio præparato, incorporetur, quo facto, pone totum in urinale habens fundum rotundum, & supposito coopertorio reuerberationis, dabis ignem candelæ & cineris, per gradus suos, ut supra ostensum est. Et quando tibi uidetur, adde paulatim de Mercurio prædicto, quousq; materia prædicta figatur, & efficiatur subtilis, fusibilis, plusq; cera. Dico ergo qd totius operis summa non est aliud, nisi ut sumatur lapis in capitulis librorum notus, & cum operis instantia assiduetur super ipsum opus sublimationis primi gradus, ut à corrumpente mundetur impuritate. Deinde cum ipso soluto, subtiliatur ipsius additamentum, album uel rubeum, donec in ultimo sublimationis modo uolatilis fiat. Adhuc uero cum modis fixationis figatur, donec in ignis asperitate totum quiescat. Deinde uero fixam partem, cum non fixa parte reseruata, per modum solutionis & sublimationis uolatilem facias, & uolatile fixum, & fixum solutum, ac iterato uolatile, & uolatile fixum, quousq; fluat & alteret in complemento Solifico uel Lunifico uero.